

Vijfde voortgangsrapportage en uitvoeringsagenda Jeugd april 2018 april 2019

17 april 2018

Colofon

uitgave

Jeugd. Zorg en Veiligheid
Maatschappelijke Ontwikkeling
Gemeente Utrecht
030 – 286 00 00
info@utrecht.nl

in opdracht van

Afdeling Jeugd. Zorg en Veiligheid
Organisatie Maatschappelijke Ontwikkeling
Gemeente Utrecht

internet

www.utrecht.nl

rapportage

informatie

J.W. ten Voorde
030-2862663

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Inrichting Utrechts zorglandschap	5
1.1.1	Gewoon Opgroeien	5
1.1.2	Basiszorg via Buurtteam	6
1.1.3	Aanvullende zorg	6
1.1.4	Jeugdbescherming nieuwe stijl	6
1.2	Transformatie van de jeugdhulp	6
1.3	Aanbevelingen pilot Duisberg en raadsaudit Jeugd	7
2	Voortgangsrapportage	8
2.1	Ontwikkelingen in Vogelvlucht	8
2.2	De cliënt in beeld	10
2.2.1	Cliëntervaringsonderzoek	10
2.2.2	Stand en stroom buurtteams	10
2.2.3	Aanvullende zorg	12
2.2.4	SAVE	18
2.3	Samenwerken aan een goede Zorg voor Jeugd	18
2.3.1	Investering in het Gewoon opgroeien	18
2.3.2	Stedelijke bijeenkomst basiszorg	19
2.3.3	Proeftuin basiszorg jeugd en GGZ in Utrecht	20
2.3.4	Pilot specialistische jeugdhulp in de buurt : Extr@Utrecht	21
2.3.5	Investeringen in pleegzorg	21
2.3.6	Uitstroom en huisvesting kwetsbare jongvolwassenen	22
2.3.7	Bovenregionale samenwerking	22
2.4	Moties en toezeggingen	23
2.4.1	Motie 17/88	23
2.4.2	Toezegging 17/T76	23
2.4.3	Toezegging 17/T312	24
2.4.4	Toezegging 17/T78	24

2.4.5	Toezegging 17/T307	25
2.4.6	Toezegging 17/T269	25
3	Uitvoeringsagenda	26
3.1	Inleiding: sturing vanuit co-creatie	26
3.2	Kinderrechten, inspraak en participatie	26
3.3	Op weg naar inkoop 2020	28
3.4	Spoor 1 – Gewoon opgroeien	28
3.5	Spoor 2 – Buurtteams	30
3.6	Spoor 3 – Specialistische Jeugdhulp & SAVE	32
3.7	Jeugdhulp met Verblijf	34
3.8	Tot slot	35

1 Inleiding

Voor u ligt de gecombineerde vijfde voortgangsrapportage en uitvoeringsagenda Jeugd april 2018 april 2019. In het eerste deel van deze rapportage, de voortgangsrapportage, blikken we terug op de Zorg voor Jeugd in 2017. We belichten inhoudelijke ontwikkelingen en geven daarnaast inzicht in de cijfers over het aantal jeugdigen in Utrecht die zorg ontvingen in 2017. In het tweede deel van deze rapportage, de uitvoeringsagenda april 2018 en april 2019, leest u hoe we het komend jaar werken aan een stad waar kinderen en jongeren – waar nodig met passende hulp en begeleiding – onbezorgd opgroeien en volop kansen krijgen hun talent te ontdekken én te ontwikkelen.

1.1 Inrichting Utrechts zorglandschap

Utrecht heeft haar centrale ambitie in de kadernota 'Zorg voor Jeugd'¹ als volgt geformuleerd: '*Kinderen in de stad groeien gezond en veilig op en kunnen zich daarbij maximaal ontwikkelen en ontplooien*'. Deze ambitie is uitgewerkt in vier leidende principes:

- Gewoon opvoeden in plaats van problematiseren.
- Het gezin in het dagelijks leven is het uitgangspunt.
- De inhoud staat centraal, niet het systeem.
- De veiligheid van het kind vormt altijd de ondergrens.

Het Utrechtse model voor de Zorg voor Jeugd is vormgegeven rondom 3 ontwikkelsporen: namelijk Gewoon Opgroeien, Basiszorg via Buurtteams en de huis/jeugdarts en Aanvullende zorg (waaronder ook Jeugdbescherming nieuwe stijl valt).

1.1.1 Gewoon Opgroeien

Onder het gewoon opgroeien verstaan we de reguliere voorzieningen uit het dagelijks leven waar kinderen en hun ouders aan kunnen deelnemen zonder belemmering van mogelijke problematiek of externe omstandigheden, een voorbeeld van een dergelijke voorziening is de jeugdgezondheidszorg. Daarnaast bestaat het gewoon opgroeien ook uit initiatieven die kinderen en ouders zelf nemen, wat zij voor elkaar doen en de professionele organisaties die werken aan deze basisvoorzieningen. We investeren in het gewoon opgroeien door in te zetten op drie ontwikkellijnen.

---

¹ Zie: https://www.utrecht.nl/fileadmin/uploads/documenten/zorg-en-onderwijs/informatie-voor-zorgprofessionals/Kadernota_ZvJ_versie_19_juli.pdf

1) Iedereen doet mee: We werken aan een stad waarin alle kinderen mee kunnen doen en optimale kansen krijgen zich te ontwikkelen. We maken reguliere voorzieningen zo toegankelijk mogelijk voor alle kinderen. Ook voor de kinderen die iets extra's nodig bijvoorbeeld als gevolg van het hebben van een beperking en/of psychische- of gedragsproblematiek

2) Samen leven, samen opgroeien, in de buurt: We weten dat veel ouders behoefte hebben aan contact met andere ouders om opvoedervaringen en -tips uit te wisselen. Dit contact met andere ouders is helpend om ervaringen in perspectief te plaatsen omdat deze afgezet kunnen worden tegen de ervaringen van een ander.

3) Zorgen voor elkaar: Opgroeien gaat soms gepaard met kleine of grotere vragen en problemen. Het lukt veel gezinnen om deze vraagstukken zelf op te lossen. Soms is het echter zo dat de draagkracht en draaglast van een gezin langdurig uit balans zijn. In dit soort situaties willen we gezinnen de ondersteuning bieden die zij nodig hebben om hen in staat te stellen om te gaan met het uitdagingen en/of het probleem waarvoor zij staan.

1.1.2 Basiszorg via Buurteam

Jeugdigen en gezinnen die (tijdelijk) ondersteuning en zorg nodig hebben bij vragen en problemen rond opvoeding en ontwikkeling van kinderen kunnen een beroep doen op het buurtteam. De buurtteams werken generalistisch, staan dichtbij gezinnen en zijn snel en zonder indicatie beschikbaar. Enerzijds kunnen buurtteammedewerkers de professionals in het domein gewoon opgroeien ondersteunen en versterken. Anderzijds heeft het buurtteam de centrale rol om de aanvullende zorg in te schakelen en daarnaar te verwijzen als dat nodig is.

1.1.3 Aanvullende zorg

De aanvullende zorg is gespecialiseerde zorg die een aanvulling is op de voorzieningen binnen het gewoon opgroeien en de basiszorg. Deze zorg wordt ingezet als de problematiek zo complex of specialistisch is dat het de expertise van de basiszorg overstijgt. Doel voor de aanvullende zorg, is te voorzien in de meer gespecialiseerde jeugdhulp op een aantal expertisegebieden.

1.1.4 Jeugdbescherming nieuwe stijl

Jeugdbescherming nieuwe stijl wordt binnen het Utrechtse model uitgevoerd vanuit generalistisch werkende SAVE teams (Samen werken aan Veiligheid). De SAVE teams kunnen door het buurtteam worden betrokken bij gezinnen waar de veiligheid in het geding is en voeren de maatregelen uit die door kinderrechtters zijn uitgesproken. Daarnaast kan er vanuit het jeugdstrafrecht, als er sprake is van delinquent gedrag bij kinderen en jongeren, jeugdreclassering ingezet worden. Een belangrijke taak is verder weggelegd voor het Algemeen Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling (AMHK).

1.2 Transformatie van de jeugdhulp

In Utrecht werken we aan de transformatie van de jeugdhulp:

- welke aansluit bij gewoon opgroeien, zodat kinderen/jongeren die wat extra's nodig hebben ook gewoon gebruik kunnen maken van school, opvang en vrijetijdsvoorzieningen.
- waar gezinnen, indien nodig, efficiënt ondersteund worden bij het oplossen van praktische problemen in het gewone leven zodat verdere escalatie en inzet van zorg worden voorkomen.
- die beter aansluit bij het dagelijks leven en het werken in de wijken van de buurtteams. Bijvoorbeeld door de aanvullende zorg, waar dat kan, op buurtniveau te organiseren.
- waarbij specialistische jeugdhulp het werken in de buurtteams verrijkt. Bijvoorbeeld door consultatie of door met kortdurend maatwerk het buurtteam te ondersteunen in plaats van de cliënt van het buurtteam over te nemen.
- waar kinderen zo lang mogelijk, met eventueel intensieve zorg, in hun eigen omgeving kunnen opgroeien. Als jeugdhulp met verblijf toch nodig is, willen we dat die zoveel mogelijk aansluit bij vormen van verblijf die lijken op 'het gewone leven'.

Bovenstaande ambities ten behoeve van de transformatie van zorg kunnen we niet alleen bewerkstelligen. We werken samen met tal van partners zowel intern als extern, enkele voorbeelden zijn de huisartsen, de jeugdgezondheidszorg (JGZ), jongerenwerk, sociaal makelaars, kinderopvangondernemers, het (speciaal) onderwijs en bijbehorende samenwerkingsverbanden en de jeugdhulp aanbieders.

1.3 Aanbevelingen pilot Duisberg en raadsaudit Jeugd

Met deze gecombineerde voortgangsrapportage en uitvoeringsagenda Jeugd komen we tegemoet aan de wens van raadsleden vanuit de Raadsaudit Jeugd (over de jaarstukken 2016) om met voldoende duiding vanuit het college de doeltreffendheid en doelmatigheid van het programma Jeugd te kunnen beoordelen. Tijdens een interactief moment voor raadsleden op 20 juni 2017 over 'Sturing en monitoring in het Sociaal Domein', werd onder andere gesproken over de vraag hoe de reguliere, gemeente brede verantwoordingscyclus (P&C-cyclus) en aanvullende sturingsinformatie voor raadsleden op het programma Jeugd sterker met elkaar verbonden kunnen worden. Door in deze rapportage terug te blikken op het afgelopen jaar, inzicht te geven in de werkzaamheden voor 2018 en deze informatie te delen in aanloop naar het debat over de voorjaarsnota 2018 en jaarstukken 2017, willen we met deze gecombineerde voortgangsrapportage en uitvoeringsagenda een positieve bijdrage leveren aan het verder versterken van de samenhang in de beschikbare sturing- en verantwoordingsformatie voor het programma Jeugd in onze stad.

2 Voortgangsrapportage

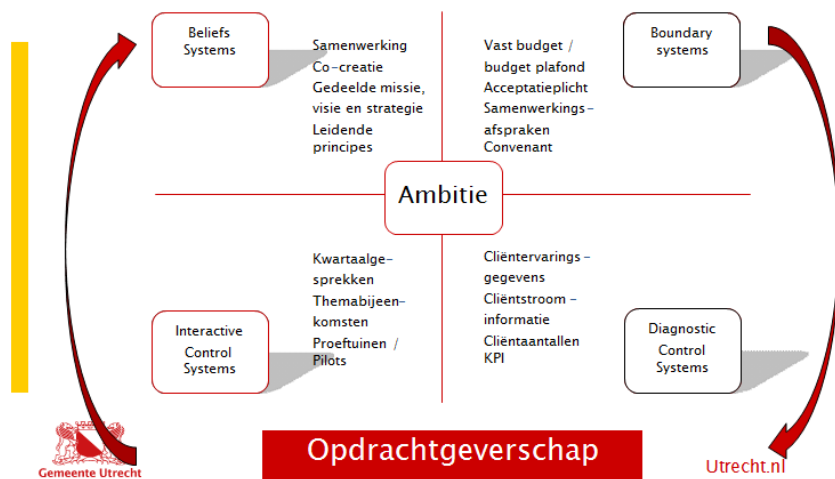
2.1 Ontwikkelingen in Vogelvlucht

2017 stond in het teken van het verder vernieuwen van de Utrechtse zorg voor jeugd en was tegelijkertijd een financieel spannend jaar. We hebben verschillende acties ingezet om ook het afgelopen jaar te garanderen dat iedere jeugdige de zorg kreeg die dat nodig heeft. Deze zorg hebben we dichtbij kinderen en jongeren in buurten georganiseerd. De buurtteams speelden hierin een belangrijke rol. We hebben samen met zorgaanbieders verschillende waarborgen en checks ingebouwd om te zorgen dat goede en passende zorg tijdig beschikbaar was.

We boden als opdrachtgever de ruimte aan de professional om vanuit zijn of haar kennis en kunde te doen wat nodig is. We vroegen daarbij ook het afgelopen jaar aan zorgverleners tijdig te signaleren en handelen als er knelpunten dreigen te ontstaan. Als de zorg niet tijdig beschikbaar was voor een kind waar dat wel nodig was, dan werd dit via de Commissie Passend Alternatief georganiseerd. Daarbij werd er ook geleerd van casuïstiek en werden soms (ver)nieuwe(nde) oplossingen gevonden. Naast de Commissie Passend Alternatief werden op diverse plekken casuïstiektafels georganiseerd waar verwijzers en aanbieders met elkaar in contact kwamen en van elkaar leerden. Soms faciliteerden en joegen wij vanuit gemeentezijde dit lerend platform aan, op andere momenten namen aanbieders of verwijzers zelf initiatief om elkaar op te zoeken. Co-creatie nam ook het afgelopen jaar een centrale plek in bij de verdere ontwikkeling van ons zorglandschap voor jeugdigen in Utrecht.

Onze sturingsfilosofie op basis van het model van Simons (zie afbeelding 1) is de leidraad voor de sturing op het programma Jeugd. Hierbij hadden we – vanuit onze opdrachtgevende rol als gemeente – aandacht voor zowel de harde als ‘zachtere’ indicatoren bij het sturen op de beschikbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van de zorg voor jeugdigen in onze stad.

Afbeelding 1: Samenvatting Model Simons

Een aantal concrete voorbeelden van de stappen die we het afgelopen in de transformatie van de zorg voor jeugd hebben gezet en op de volgende pagina's nader zullen uitwerken zijn:

- Uitbreiding van samenwerkingen en investeringen in het gewoon opgroeien door onder andere projecten als; Pilot BSO+, sportpedagoog en het Project Fancoach
- De buurtteams hebben verder vormgegeven aan de inzet van de generalistische basiszorg, door het vergroten van de toegankelijkheid, ook voor jongeren en inwoners met een migranten achtergrond.
- Basishulp geboden door het buurtteam werd verbreed met hulp bij crisis. Sinds 1 januari 2017 wordt (ambulante) crisishulp niet meer uitgevoerd door specialistische zorg, maar in de buurt door alle buurtteams Jeugd en Gezin.
- We hebben ingezet op de versterking van de samenwerking tussen buurtteams, huisartsen en JGZ in de zorg voor jeugd met psychische klachten. Er wordt steeds vaker samen opgetrokken als partners in de basiszorg met een gezamenlijke visie.
- Huisartsen, JGZ en buurtteams hebben een gezamenlijke e-learning ontwikkeld om alle professionals in de wijken dezelfde basisinformatie over transitie, transformatie en samenwerking te geven, als basis voor versteviging van wijkssamenwerking.
- Om verwijzers te faciliteren lanceerden we het beschikbaarheidsoverzicht specialistische jeugdhulp (te raadplegen via www.utrecht.nl/beschikbarejeugdhulp).
- De pilot Extra@Utrecht ging van start in Zuilen en Leidsche Rijn, waarmee we specialistische jeugdhulp in de buurt mogelijk maken.
- De basis is gelegd voor een gezamenlijke lokale wervingscampagne voor pleegouders en we hebben een stedelijke informatiebijeenkomst is georganiseerd waar ruim 80 potentiële pleegouders aanwezig waren.
- In 2017 hebben we op meerdere manieren geleerd van casuïstiek, bijvoorbeeld de 15 casusanalyses van kinderen in de jeugdzorgplus, resultaten hiervan verwachten we in februari 2018 en vormen input voor inkoop 2019.
- De webapplicatie Ervaringwijzer is ontwikkeld. Dit is een webapplicatie voor het meten van cliëntervaring op een eenvoudige manier, waarbij duidelijke taal of beeld wordt gebruikt en cliënten dicht op de ervaring om feedback wordt gevraagd
- We legden waar nodig bij aanbieders een administratief werkbezoek af, om in gesprek te gaan en aanvullende afspraken te maken over bijvoorbeeld het gebruik van het berichtenverkeer en financiële prognoses in combinatie met het uitstroomperspectief van jongeren en kinderen die zorg ontvangen.
- Er zijn extra betaalbare woonplekken voor jongeren in een kwetsbare positie gerealiseerd en daarnaast zijn met woningcorporaties afspraken gemaakt om dit aantal beschikbare plekken in 2018 verder uit te breiden.

2.2 De cliënt in beeld

2.2.1 Cliëntervaringsonderzoek

Door het ophalen van cliëntervaringen krijgen we inzicht in de kwaliteit en toegankelijkheid van de dienstverlening van gecontracteerde zorgpartijen en daarmee ook inzicht in de mate waarin jeugdhulp bijdraagt aan onze doelstellingen. Gemeenten zijn verplicht om jaarlijks een cliëntervaringsonderzoek uit te voeren op basis van een landelijke vragenlijst. Dit kwantitatieve onderzoek hebben we in 2017 aangevuld met een kwalitatief onderdeel. Deze aanpak was uniek voor Utrecht. Het kwalitatieve onderzoek stelde ons in staat om op verdiepende wijze in te gaan op de ontvangen jeugdhulp. Enkele resultaten uit het kwalitatieve en kwantitatieve onderzoek zijn: Ouders van jeugdigen zijn positief over de ontvangen jeugdhulp, waarbij de kwaliteit van de hulpverlening is het meest sterke punt is. Acht op de tien ouders ervaart een positief effect als gevolg van de jeugdhulp. Ouders zien dat hun kind zich beter voelt door de hulp. Voor ruim de helft van de kinderen is sprake van een verbetering op school, werk of dagbesteding. Snelheid en vindbaarheid van de hulp, alsook ongewenste wachttijden, bleken aandachtspunten. De interviews met jeugdige cliënten bevestigen dit beeld. De signalen die uit het cliëntervaringsonderzoek zijn tijdens de kwartaalgesprekken met de aanbieders gedeeld.

De respons van het cliëntervaringsonderzoek was net al voorgaande jaren ook in 2017 vrij laag en het bereiken van jeugdigen bleef een uitdaging. Het advies van de klankbordgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van de zorg- en cliëntenorganisaties, was: *“Denk ook aan nieuwe technieken. Een App., of een reactiezuil in de voorzieningen. Maak gebruik van ervaringen die zorgaanbieders hier al mee hebben.”* Vanuit dit advies hebben wij partners gevonden om de webapplicatie Ervaringswijzer te ontwikkelen: een App. die cliëntervaring op een eenvoudige manier meet, waarbij duidelijke taal of beeld wordt gebruikt en cliënten dicht op de ervaring om feedback worden gevraagd. In het najaar van 2017 is de App. getest en positief beoordeeld door deelnemers vanuit de zorg- en cliëntenorganisaties.

2.2.2 Stand en stroom buurtteams

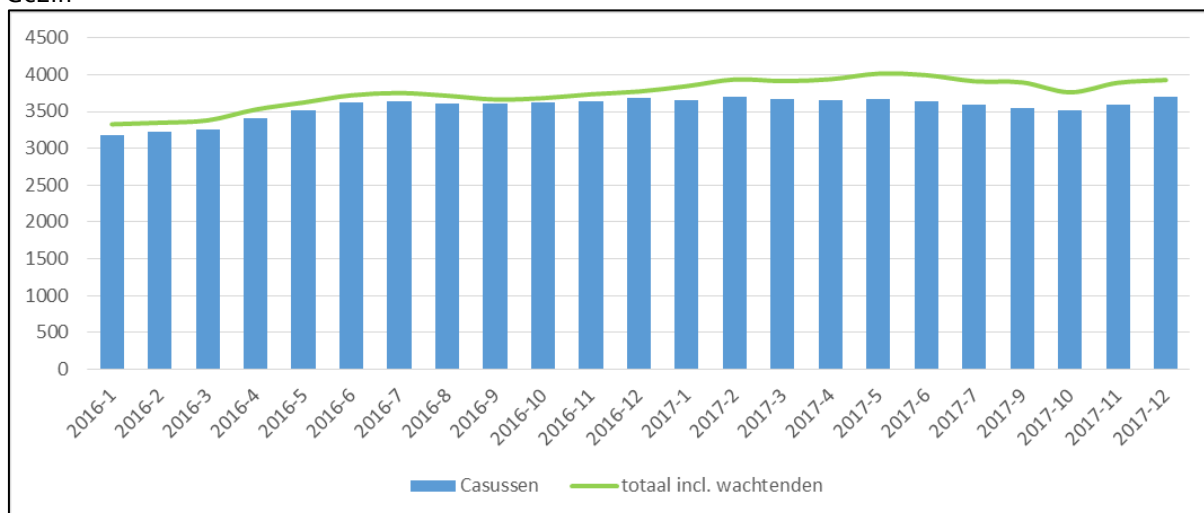
In 2017 constateerden we dat de vraag naar en de beschikbare capaciteit van de buurtteams niet altijd goed in evenwicht waren. De behoefte aan ondersteuning door het buurtteam is in 2017 toegenomen ten opzichte van 2016. In 2017 deden gemiddeld circa 3900 gezinnen iedere maand een beroep op de basishulp tegen gemiddeld 3600 gezinnen in 2016. In acht van de twaalf maanden was er een hoger aantal gezinnen dat basishulp kreeg. Het aantal gezinnen dat moest wachten groeide ook in deze periode. Hierbij werden vragen van de wachtende gezinnen goed in beeld gebracht, om in geval van urgentie – bijvoorbeeld als veiligheid in het geding is – een gezin voorrang te geven. Gedurende de wachttijd is bovendien regelmatig nagegaan of vraag niet alsnog urgenter werd. Daarnaast was of werd bij een meerderheid van wachtende gezinnen tijdens het wachten op ondersteuning van het buurtteam wel een andere vorm van hulp actief. Ook is gekeken of gezinnen met enkelvoudige opvoedvragen en vragen rond de ontwikkeling, naar de JGZ verwezen konden worden. In de loop van 2017 is geïnvesteerd in extra capaciteit. Het effect hiervan is aan het eind van 2017 zichtbaar.

Na de zomer is er door Lokalis extra ingezet op het realiseren van een kennismakingsgesprek binnen vijf dagen. Afhankelijk van ernst en soort problematiek werd met de cliënt afgesproken wanneer de hulp

gestart kon worden. Na de toekenning van extra financiële middelen, halverwege 2017, is direct gestart met werving en selectie van nieuwe gezinswerkers.

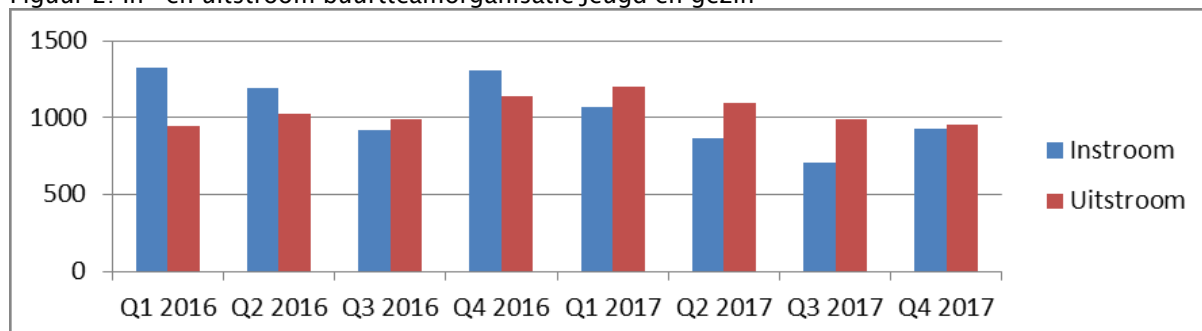
Met sociaal makelorganisaties en de JGZ is zowel terug als vooruit gekeken. Op basis van de opgedane ervaring zijn de gedeelde doelen en gezamenlijke werkwijzen aangescherpt. In verschillende buurten is met sociaal makelaars samengewerkt bij het bemensen van voordeuren zodat een deel van de vragen direct door hen opgepakt kunnen worden. Met de JGZ is afgesproken na te gaan wat mogelijkheden zijn om samen, waar passend, een aanbod voor groepen ouders te starten. In december was het aantal lopende casussen weer vergelijkbaar met begin 2017.

Figuur 1: Aantal gezinnen dat een beroep doet op ondersteuning door buurtteamorganisatie Jeugd en Gezin

Bron: Lokalis

Figuur 2: In- en uitstroom buurtteamorganisatie Jeugd en gezin

Bron: Lokalis

De ervaren kwaliteit van de door het buurtteam geleverde hulp en begeleiding was ook het afgelopen jaar hoog. Klanten van het buurtteam Jeugd en Gezin waarden de geboden hulp gemiddeld met een 8.

In 2017 verwezen gezinswerkers 1197 keer naar specialistische zorg, waarvan 1034 in het kader van de Jeugdwet. Hiervan waren 840 verwijzingen naar ambulante hulp, 194 naar jeugdhulp met verblijf. In 163

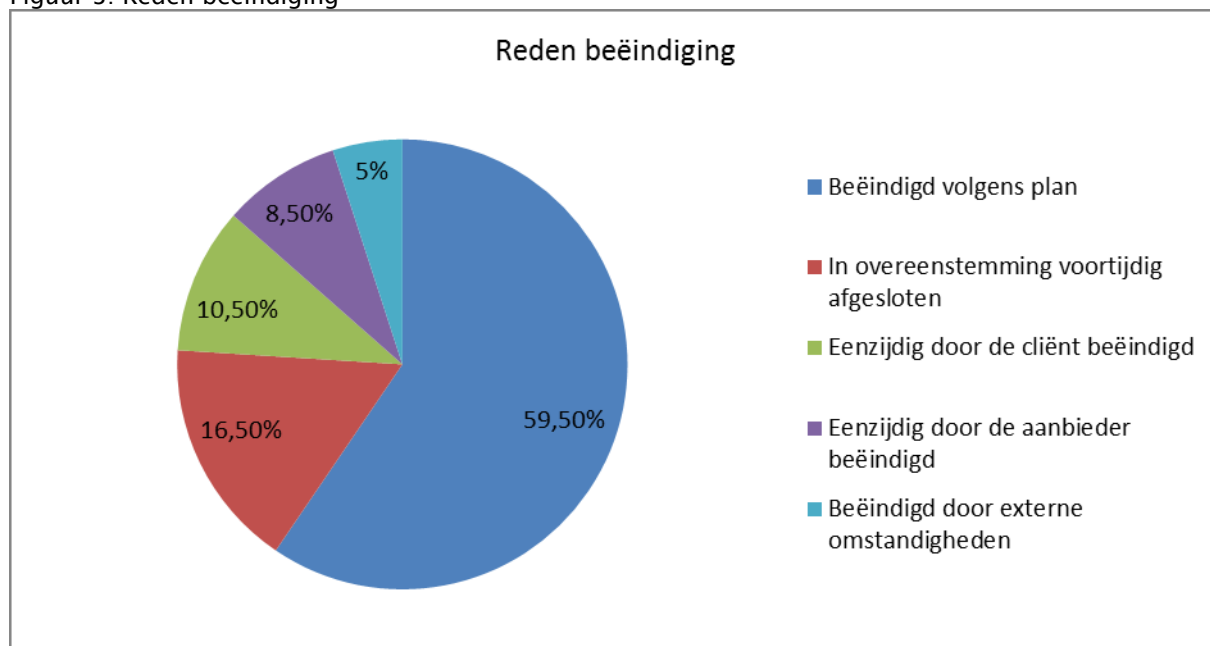
gevallen ging het om een verwijzing naar WMO voorzieningen. Er was vooral een afname te zien in verwijzingen naar specialistische hulp. Het aantal verwijzingen naar jeugdhulp met verblijf liet in heel 2017 een daling zien. Mogelijke oorzaken hiervoor zijn de intensivering van de samenwerking met huisartsen en het gericht zoeken naar alternatieven en aandacht voor ‘normaliseren’.

Twee derde van het aantal begeleidingen wordt binnen een jaar afgerond. 11% duurt langer dan twee jaar. Rond de 87% van de gezinnen gaat na afronding van de basishulp zonder professionele hulp verder. Gezinnen waarvoor dat niet geldt krijgen vooral specialistische hulp en in sommige gevallen hulp van partners uit spoor 1.

In absolute zin is het bereik het hoogst in kinderrijke buurten als Leidsche Rijn en Vleuten. In Utrecht Oost en Vleuten wordt het meest verwezen naar specialistische zorg. De betreffende teams hebben met scholen en huisartsen gesproken over het passend en vooral ook tijdig inzetten van basishulp.

De begeleiding door het Buurteam wordt in 76% van de gevallen volgens plan (59,5%) of in overeenstemming voortijdig (16,5%) beëindigd. Dit totaal is gelijk aan 2016.

Figuur 3: Reden beëindiging

Bron: Lokalis

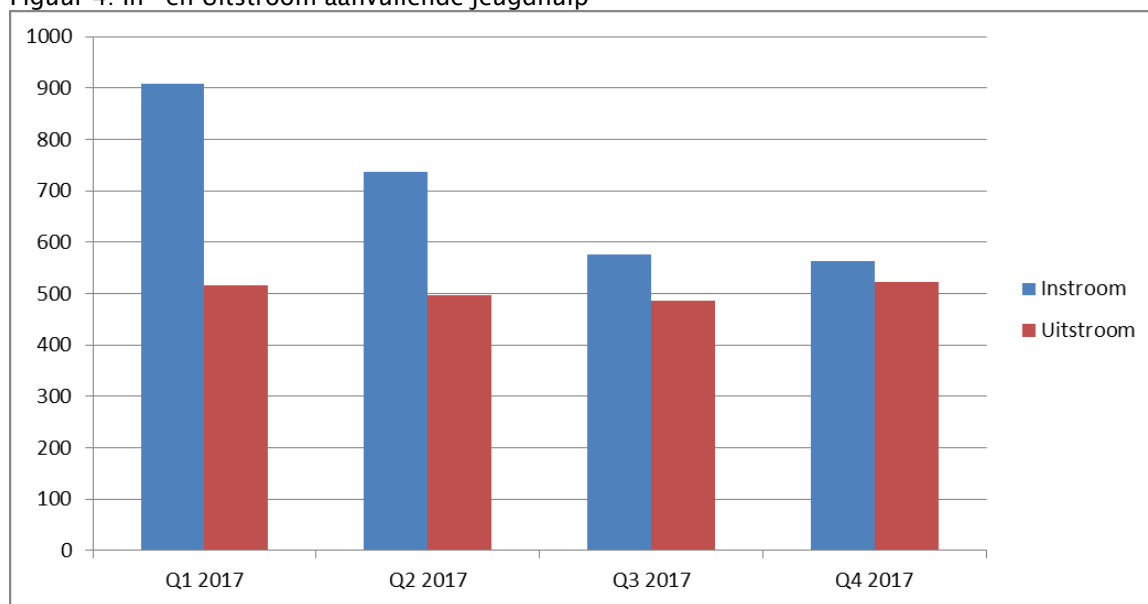
2.2.3 Aanvullende zorg

Stand en stroom

Net als vorig jaar zien we aan het begin van het jaar een hoge instroom in de aanvullende zorg die vervolgens afvlakt. In de loop van het jaar naderen instroom en uitstroom elkaar, maar net als vorig jaar blijft de instroom hoger dan de uitstroom. Belangrijke kanttekening hierbij is dat het voorlopige cijfers betreffen. Uit bestandsvergelijkingen met de zorgaanbieders blijken er achterstanden te zijn in het

doorgeven van mutaties aan de gemeente. Het beeld is nu dat de achterstanden bij het melden van stop zorg groter zijn dan bij de start zorg meldingen. Daarnaast is er geen registratie van uitstroom bij landelijke aanbieders en kinderartsen. De werkelijke uitstroom ligt dus hoger dan weergegeven in figuur 4, waarmee de werkelijke stand zoals nu weergegeven in figuur 5 lager zou moeten zijn.

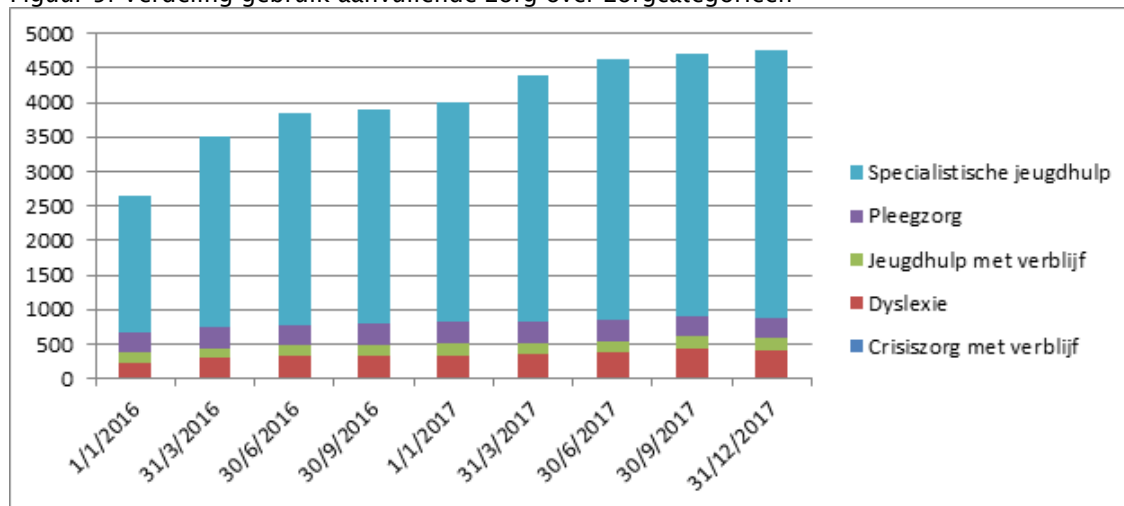
Figuur 4: In- en Uitstroom aanvullende jeugdhulp

Bron: Backoffice zorg gemeente Utrecht

In- en uitstroom werken door in de standgegevens (zie figuur 5). Het aantal jeugdigen met een zorgtraject op de peildata is in 2017 verder gegroeid ten opzichte van 2016. Hierbij moet worden aangetekend dat het beeld wordt beïnvloed door achterblijvende meldingen stop zorg. Uit de verdeling over de zorgcategorieën wordt duidelijk dat de meeste cliënten gebruik maken van ambulante specialistische jeugdhulp. Pleegzorg en Jeugdhulp met verblijf zijn relatief stabiel.

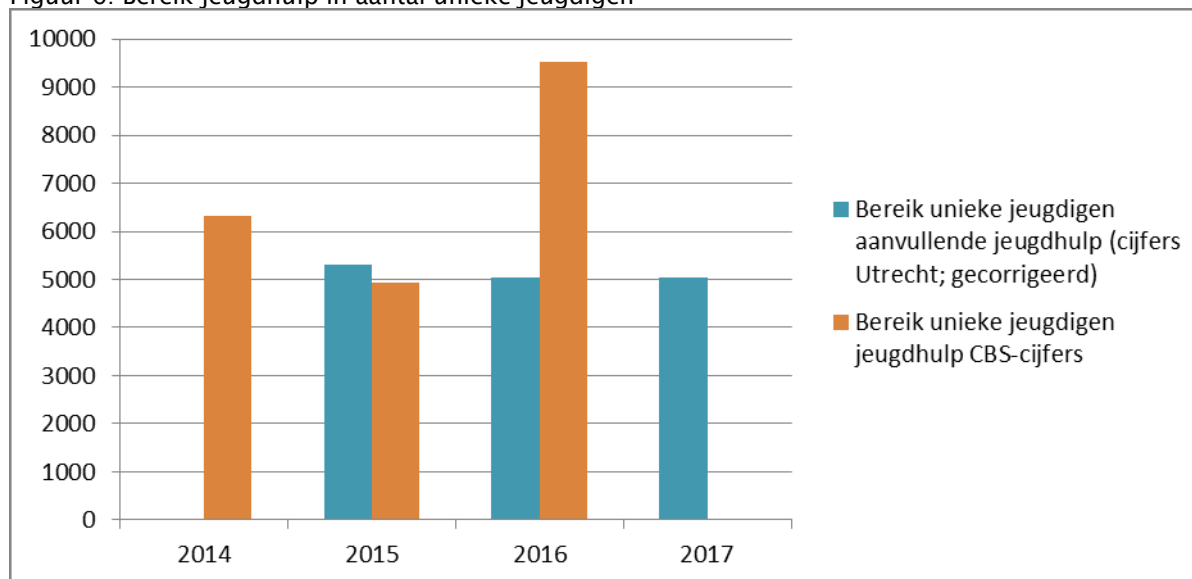
Figuur 5: Verdeling gebruik aanvullende zorg over zorgcategorieën

Bron: backoffice zorg gemeente Utrecht

Het aantal unieke jeugdigen dat aanvullende jeugdhulp ontvangt in een jaar lijkt sinds 2015 behoorlijk stabiel te zijn. De cijfers over 2015 kennen een behoorlijke onbetrouwbaarheidsmarge, terwijl de nauwkeurigheid in 2016 en 2017 steeds is toegenomen. Het CBS heeft cijfers over een langere periode, maar ook bij deze gegevens moeten kanttekeningen worden geplaatst. Zo zijn de cijfers van vóór en na de transformatie niet zomaar te vergelijken. In onderstaande Figuur 6 zijn de cijfers over het bereik van unieke jeugdigen voor de periode 2014 t/m 2017 op een rij gezet.

Figuur 6: Bereik jeugdhulp in aantal unieke jeugdigen

Bron: backoffice zorg gemeente Utrecht en CBS

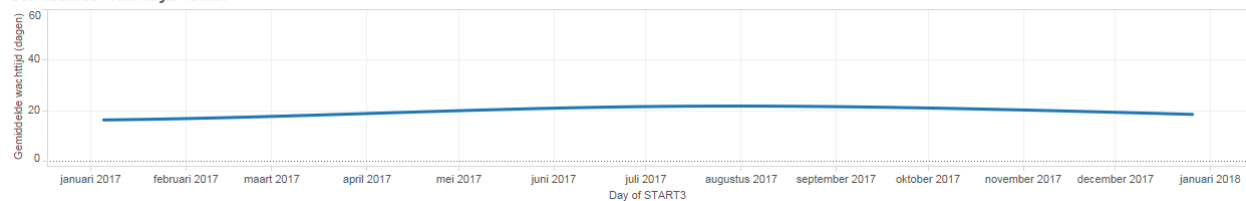
De CBS-cijfers (oranje kolommen) tonen een daling van het aantal cliënten in 2015 en daarna een flinke toename (de oranje kolommen). CBS-cijfers over heel 2017 zijn nog niet beschikbaar. Er zijn twee verklaringen voor de sterke schommelingen in de CBS-aantallen: In 2015 ontbreken cijfers van de

kinderartsen en het buurtteam Jeugd & Gezin, terwijl die in 2016 wel meetellen. Het bereik in 2014 betreft zorg van vóór de invoering van de Jeugdwet en sluit aan op de huidige aanvullende jeugdhulp, maar bevatten ook een deel van taken die naar de buurtteams zijn overgeheveld. Naast de CBS-cijfers staan de gemeentelijke cijfers over het bereik van *aanvullende* jeugdhulp die door de gemeente worden verzameld (blauwe kolommen). In deze cijfers is het bereik van het buurtteam Jeugd & Gezin niet meegenomen. Wat betreft het bereik van unieke jeugdigen laten deze cijfers een min of meer stabiel beeld zien. Deze cijfers zeggen niets over de duur van interventies en de intensiteit.

De wachttijd voor zorg was gedurende het jaar gemiddeld 19,8 dagen (zie figuur 7). De wachttijd was het langst in de zomermaanden. Daarna neemt de gemiddelde wachttijd weer wat af. Dit hangt naar verwachting samen met de extra ruimte die is gecreëerd met de Pilot Extr@, de inzet van de Commissie Passend Alternatief en de jeugd-ggz-addenda (zie ook paragraaf 2.3.4).

Figuur 7: Gemiddelde wachttijd totaal

Gemiddelde wachttijd Totaal

Bron: backoffice zorg gemeente Utrecht

In de tweede helft van 2017 constateerden we dat er extra inspanning nodig was om de beschikbaarheid van voldoende aanvullende en passende zorg voor jeugdigen te garanderen. Uitgangspunt hierbij was dat aanvullende zorgaanbieders bleven doen wat nodig was. Door de ontwikkeling van de pilot Extra voor buurtgerichte specialistische jeugdhulp, inspanningen vanuit de Commissie Passend Alternatief en een addendum voor J-GGZ kon de beschikbaarheid van voldoende passende zorg voor jeugd in 2017 worden gerealiseerd. We hebben een beschikbaarheidsoverzicht gelanceerd en geïnvesteerd in leren van de Commissie Passend Alternatief.

Buiten Utrecht zagen we het afgelopen jaar dat veel gemeenten in Nederland moeite hadden de instroom aan jeugdigen met een zorgvraag te faciliteren vanuit bestaande budgetten². Eén van de verklaringen hiervoor is dat doordat we als gemeente de zorg aan kinderen, jongeren en ouders laagdrempelig organiseren en in een vroeg stadium ‘achter de voordeur’ komen, dit in de eerste jaren na decentralisatie een tijdelijke groei in de vraag naar zorg tot gevolg heeft. Doordat we vaker vroeg(er) problemen signalen en snel(ler) ingrijpen, verwachten we op de termijn een besparing van de kosten voor zorg door een vraag naar zorg die stabiliseert. We spreken in dit kader ook wel over ‘de Deense boeggolf’, doordat in Denemarken in een eerder stadium ook veel zorgtaken over gingen naar de gemeente en dat leidde tot een tijdelijke piek in de vraag naar zorg.

² Zie: <https://nos.nl/artikel/2193542-meer-kinderen-in-zware-jeugdzorg-maar-geldpot-vaak-leeg.html>

Commissie Passend Alternatief

In 2017 heeft de Commissie Passend Alternatief een belangrijke rol gespeeld om te zorgen dat alle kinderen tijdig passende zorg ontvingen. Waar dit niet voorhanden was binnen het gecontracteerde aanbod, is dit mogelijk gemaakt door aanvullende afspraken met aanbieders.

In heel 2017 zijn ongeveer 560 verzoeken ingediend bij de Commissie Passend Alternatief, waarvan ongeveer 330 in de tweede helft van 2017. In heel 2017 zijn ongeveer 400 verzoeken gehonoreerd, waarvan ongeveer 350 betrekking hadden op ambulante zorg en ongeveer 50 betrekking hadden op verblijf. In de tweede helft van 2017 zijn ongeveer 310 verzoeken gehonoreerd, waarvan ongeveer 280 betrekking hadden op ambulante zorg en ongeveer 30 gingen over een verzoek om verblijf. In de tweede helft van 2017 had minder dan 10% van de gehonoreerde verzoeken betrekking op een niet-gecontracteerde aanbieder. Dit illustreert dat de commissie passend alternatief in 2017 vooral een antwoord is geweest op de krapte binnen de huidige budgetten van de gecontracteerde aanbieders. Het hoge aantal JGGZ-verzoeken heeft in oktober geleid tot een addendum voor diverse JGGZ-aanbieders. Hiermee was deze jeugdhulp ook in de laatste maanden van 2017 beschikbaar voor Utrechtse cliënten. Uit de aanvragen bleek dat enkele, specifieke zorgvarianten zoals zorgboerderijen en moeder-kind observatieplekken niet door ons zijn ingekocht. De conclusie is dat, op enkele zorgvarianten na, het Utrechtse zorglandschap voor jeugd dekkend is.

Een belangrijk leerpunt van de Commissie Passend Alternatief is dat extra inzet aan de voorkant nodig is. Het gaat daarbij over een attitude die past bij de gewenste transformatiebeweging: het vroegtijdiger inzetten op maatwerkoplossingen en het inzetten op een structuur die permanent bijdraagt aan leren. Leerpunten uit zowel de Commissie Passend Alternatief als andere casusbesprekingen vormen input voor de inkoop 2018 en zijn voeding voor het doorlopende gesprek met verwijzers en aanbieders over verwijsgedrag en het vroegtijdig komen tot passende oplossingen.

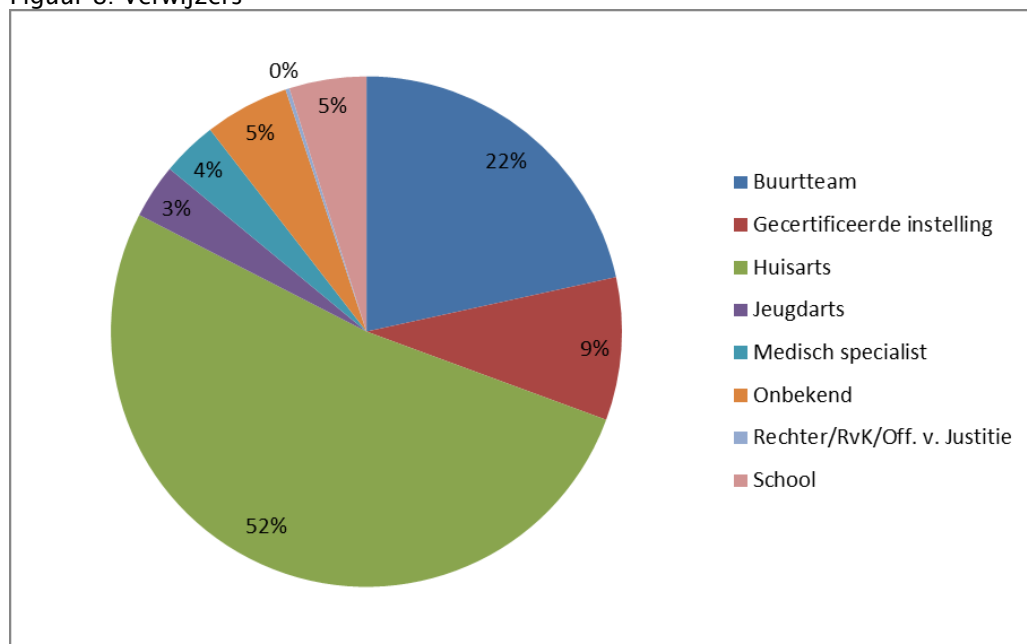
Het is onwenselijk dat de Commissie Passend Alternatief ook in 2018 vooral een antwoord vormt op de krapte binnen de huidige budgetten van de gecontracteerde aanbieders. Er worden daarom verschillende stappen gezet. Allereerst wordt sterk ingezet op vroegtijdige maatwerktafels in de buurt. In 2017 zijn we in gesprek met verwijzers, partijen uit de sociale basis en aanbieders gekomen tot verschillende maatwerktafels en casuïstiekbesprekingen. Aan deze tafels is complexe casuïstiek besproken waarbij het doel was te komen tot een maatwerkoplossing die aansluit bij de transformatiegedachte en beter past bij de wens en vraag van jeugdigen en hun ouders. We beogen hiermee stappen te zetten in de gewenste transformatiebeweging, tot betere maatwerkoplossingen voor jongeren en hun ouders te komen, de inrichting van een werkbare vorm die permanent bijdraagt aan leren en een zorglandschap dat daar dienend aan is en betaalbaar is. Een andere stap is dat verwijzers worden gestimuleerd om strakker te sturen op (uitstroom)perspectief ten tijde van inzet specialistisch en verblijf. Ook wordt uitstroom bevorderd door inzet op meer betaalbare kamers voor jongeren in een kwetsbare positie. Verder wordt er strakker gestuurd op de afspraken met jeugdhulpaanbieders, zowel op inhoud als op bedrijfsvoering. Waar nodig gaan we bij aanbieders op bezoek voor een administratief werkbezoek, om in gesprek te gaan en aanvullende afspraken te maken over bijvoorbeeld het gebruik van het berichtenverkeer en financiële prognoses in combinatie met het uitstroomperspectief van jongeren en kinderen die zorg ontvangen.

Verwijzers

Aanbieders van aanvullende zorg houden bij door wie een cliënt naar hen is verwezen. Huisartsen doen de meeste verwijzingen naar aanvullende zorg (52%), een vergelijkbaar percentage met vorig jaar. Het buurtteam is verantwoordelijk voor 22% van het totaal aantal verwijzingen, wat een daling is ten opzichte van vorig jaar (29%). Deze daling hangt vermoedelijk samen met het feit dat sinds dit jaar ook scholen als verwijzer kunnen fungeren bij dyslexiezorg. Dit liep eerder via de buurtteams. De derde verwijzer in omvang is SAVE (gecertificeerde instelling) met 9% van het aantal verwijzingen, wat een stijging is ten opzichte van vorig jaar (6%). Het aantal onbekende verwijzers is afgenomen van 10% in 2016 naar 5% in 2017.

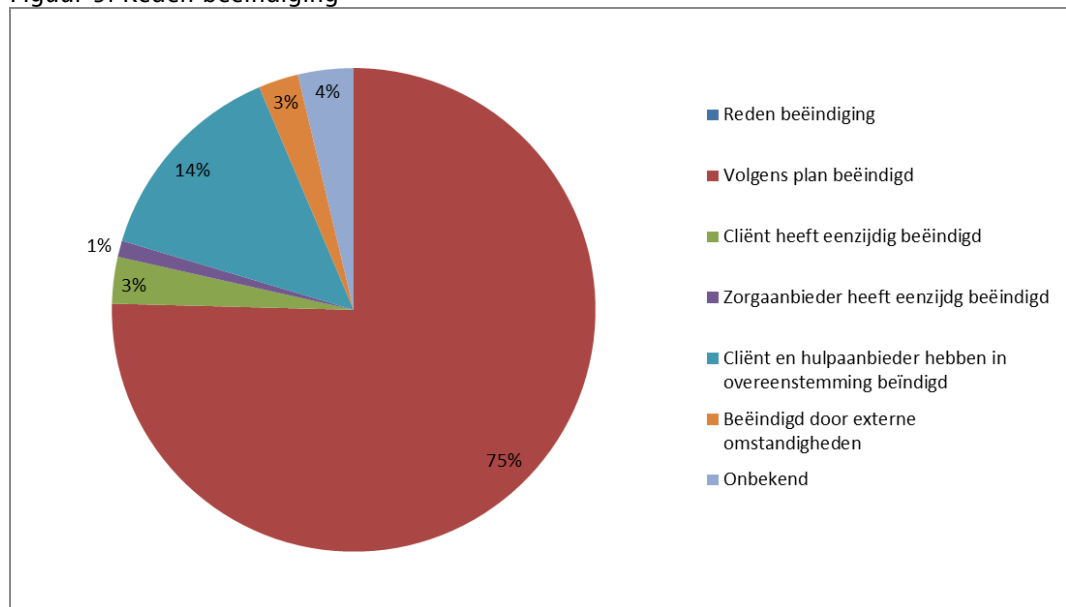
Figuur 8: Verwijzers

Bron: Backoffice zorg gemeente Utrecht

Uit de informatie van de zorgaanbieders wordt duidelijk dat driekwart van de ondersteuning volgens plan wordt afgesloten. Daarnaast wordt 14% van de trajecten in wederzijdse overeenstemming beëindigd. Dit is een verschuiving ten opzichte van vorig jaar toen 64% volgens plan werd beëindigd en 26% voortijdig werd beëindigd. Het aantal eenzijdige beëindigingen is net als vorig jaar laag: eenzijdige beëindiging door de cliënt is net als vorig jaar 3% en eenzijdige beëindiging door de zorgaanbieder is 1%.

Figuur 9: Reden beëindiging

Bron: Backoffice zorg gemeente Utrecht

2.2.4 SAVE

In 2017 lijkt de daling van justitiële maatregelen te zijn gestabiliseerd. Het landelijk beeld schetst een groei van het aantal opgelegde justitiële maatregelen. In 2017 is een verschuiving te zien in de aard van de preventieve inzet. De buurtteams lijken meer toegerust om zelfstandig veiligheidsvraagstukken op te pakken en kunnen scherper afbakenen waar hun expertise ligt. Dat vertaalde zich in 2017 in een afname van het aantal (participatieve) consulten en SAVE onderzoeken en een toename aan kortdurende SAVE begeleidingen.

2.3 Samenwerken aan een goede Zorg voor Jeugd

2.3.1 Investering in het Gewoon opgroeien

Iedereen doet mee

Concrete voorbeelden van ontwikkelingen in 2017 zijn de investering in de puberacademie. Dit is een pilot voor Licht verstandelijk beperkte jongeren waar onderwerpen als vriendschap, seksualiteit, geld, ouders, gamen, vrijetijdsbesteding worden besproken met jonge ervaringsdeskundigen. Een ander voorbeeld is de voortzetting van de Pilot BSO+. De BSO+ biedt kinderen met een ondersteuningsvraag de mogelijkheid deel te nemen aan reguliere buitenschoolse opvang (BSO). Daarnaast is het project ‘Sportpedagoog’ is gestart waarmee we, in samenwerking met het programma Sport, hebben ingezet op het versterken van het pedagogisch klimaat bij sportverenigingen door de inzet van pedagogische

sportondersteuning. Het project heeft tot doel sportvoorzieningen toegankelijker te maken voor alle kinderen.

Samen leven, samen opgroeien, in de buurt

In 2017 hebben met het project *Vreedzame Wijk 2.0* onderzocht hoe we ouders en bewoners kunnen betrekken bij De Vreedzame Wijk en het opvoedklimaat in school en de wijk. Doel van dit project is het versterken van de beschermende schil rondom kinderen en jongeren. In 2017 zijn er drie verschillende Wijkacademies Opvoeden gestart. In deze wijkacademies (ondersteund door universiteit Utrecht) leren ouders hoe ze samen signalen en ideeën voor de wijk kunnen ophalen en hiermee aan de slag kunnen. Een belangrijke plek waar ouders elkaar ontmoeten en kinderen met elkaar kunnen spelen zijn de speeltuinen. In 2017 is met bewoners en de wijk het beleidskader voor beheerde speeltuinen 'Speelruimte maken we samen' ontwikkeld en vastgesteld. Behalve een impuls voor de kwaliteit van speeltuinen bestaat nu ook de mogelijkheid, daar waar draagvlak is en voldaan wordt aan kwaliteitscriteria, een speeltuin in zelfbeheer te nemen. Het jongerenwerk heeft haar stevige positie binnen de sociale basis van het gewoon opgroeien behouden. De focus voor het jongerenwerk lag het afgelopen jaar op versterken van de samenwerking tussen partners in de sociale basis en de aanvullende zorg. In 2017 is supportersproject bij FC Utrecht gestart. Met dit project wordt de verbinding tussen de bijzondere vindplaats bij de club FC Utrecht en de wijken versterkt. In 2017 hebben een toenemende vraag naar de inzet van het jongerenwerk geconstateerd welke onder andere verklaard kan worden door de groei van de stad. De afgelopen jaren lukte het, het jongerenwerk, om hieraan te voldoen door prioriteiten stellen en te schuiven met inzet waar nodig. Voor 2018 lijkt dit niet haalbaar, we hebben gezamenlijk geconstateerd dat uitbreiding van de capaciteit van het jongerenwerk nodig is.

Zorgen voor elkaar

Ook in 2017 hebben we geïnvesteerd in verschillende vormen van informele hulp, zoals steungezinnen, thuisbegeleiding en ondersteuning voor lotgenoten en mantelzorg. Thuisbegeleiding wordt door het buurtteam ingezet om gezinnen te begeleiden bij het aanbrengen van dag structuur en het orde krijgen van het huis. Naast de inzet van thuisbegeleiding zetten de buurtteams steungezinnen in. Ook in 2017 bleef het noodzakelijk aandacht te houden voor voldoende aanbod van steungezinnen in Utrecht om een goede match te kunnen maken tussen steun en vraaggezin. Naar schatting groeien 12.500 Utrechtse kinderen op in een zorgintensief gezin. Om kinderen uit deze gezinnen te ondersteunen investeerden we in 2017 in: Lotgenoten programma 'Hoe is het eigenlijk met jou', Daarnaast lanceerden we in december de website (jonge) Mantelzorg Utrecht met informatie voor mantelzorgers in Utrecht.

2.3.2 Stedelijke bijeenkomst basiszorg

Naast de in cijfers uitgedrukte resultaten van de inspanningen van de buurtteams Jeugd en Gezin was er in 2017 ook een unieke gelegenheid om van vrijwel alle partijen die met de buurtteams te maken hebben te horen hoe zij nu aankijken tegen de buurtteams. Ter voorbereiding van de nieuwe subsidieregelingen voor de buurtteamorganisatie Jeugd en Gezin én Sociaal kwamen eind augustus meer dan 100 medewerkers van uiteenlopende organisaties bijeen in het Vorstelijk complex in Zuilen. Samen met gemeente en beide buurtteam organisaties wisselden zij van gedachten over de vraag hoe we vanaf 1 januari 2019 verder willen met de basiszorg voor de inwoners van onze stad. Eén van de meest gehoorde wensen was nadrukkelijk 'continuïteit': Utrecht wil door met de huidige inzet en aanpak. De buurtteams

worden goed gevonden en gewaardeerd, door cliënten én partners. Zowel partners in spoor 1, zoals onderwijs, sociaal makelaars, jongerenwerk, vrijwilligersorganisaties als partners in spoor 3, waaronder JGGZ instellingen en instellingen voor jeugdhulp met verblijf, maar ook politie, JGZ, huisartsen en SAVE zijn in overgrote mate positief over de inzet van de buurtteams en zien graag dat de gemeente dit beleid voortzet.

Op deze dag kwamen ook de nodige wensen naar voren die vragen om doorontwikkeling en verbetering. Daarbij gaat het om buurtteam interne zaken, zoals de doorontwikkeling van het generalisme en de samenwerking tussen buurtteams Jeugd en Gezin en Sociaal, maar ook om de samenwerking in het lokale zorglandschap: in de pilot vroegsignalering bij huurschuld; het samenwerken met sociaal makelaars, met huisartsen; in de pilot Extra@ met specialistische zorg; de academische werkplaats projecten; de pilot BSO+; met onderwijs, JGZ en leerplicht werken aan het terugdringen van het aantal thuiszitters. Op systeemniveau gaat het leren ook door: denk aan de City Deal inclusieve stad / Ondiep Ontregelt, waarin bureaucratische belemmeringen voor effectieve ondersteuning en zorg worden opgeruimd.

Voor het verder doorzetten van de beweging naar voren is het van groot belang om te blijven investeren in een stevig netwerk van buurtteams met de genoemde partners. Ieders inzet en expertise is hard nodig. Van de buurtteams verwachten we hierbij een initiërende rol en soms ook pionierschap richting andere organisaties en initiatieven van bewoners. Betere samenwerking is ook nodig om meer maatwerk te leveren, zowel op buurt- als op cliëntniveau. Wijkanalyses maken met sociaal makelorganisaties, vroegtijdig huurschulden of overlastproblemen aanpakken met woningcorporaties of inkomen- of werkvragen oplossen met uitvoerders van Wenl.

2.3.3 Proeftuin basiszorg jeugd en GGZ in Utrecht

Vanaf 2016 werken we met de Huisartsen Utrecht Stad (de stedelijke koepel van huisartsen), het GEZ-netwerk (geïntegreerde eerstelijnszorg) en buurtteamorganisatie Lokalis samen in de Proeftuin Basiszorg JGGZ. In het kader van deze proeftuin is een gezamenlijke visie geformuleerd over het verlenen van de juiste zorg en ondersteuning aan jeugdigen met psychische klachten op het juiste moment, door de juiste hulpverlener en op de juiste plek. In 2017 is deze visie getoetst in de praktijk. In drie verschillende wijken (Binnenstad, Leidsche Rijn en Ondiep) is vanuit casuïstiek gereflecteerd en geleerd van de dagelijkse praktijk. Hierbij was er de ruimte om dieper in te gaan op knelpunten en te onderzoeken welke verbeteringen nodig zijn. De belangrijkste aanbeveling was dat huisartspraktijken, buurtteams en JGZ “samen optrekken als team basiszorg”. Grote winst is dat de partijen in de drie wijken elkaar door deze Proeftuin beter hebben leren kennen, begrijpen en waarderen. Inzichten werden gedeeld, verschillen van mening uitgesproken en er werd een gemeenschappelijk leerproces doorlopen. Dit leverde veel positieve energie op. Met elkaar in gesprek geven we de aanbevelingen uit het onderzoek een vervolg.

Naast de Proeftuin zijn we het afgelopen jaar gestart met wijkgesprekken waar buurtteammedewerkers, huisartsen en jeugdartsen/jeugdverpleegkundigen elkaar konden ontmoeten. De eerste ervaringen waren positief. Professionals uit de wijk maakten kennis met elkaar en formuleerden samen actiepunten om de samenwerking te verbeteren en gezamenlijk in te zetten op de wijk specifieke problematiek. Daarnaast is er een e-learning module ontwikkeld ter voorbereiding op deze wijkgesprekken. Deze e-learning module maakt het voor de professionals mogelijk om te leren op een tijd en locatie die voor hen past.

2.3.4 Pilot specialistische jeugdhulp in de buurt : Extr@Utrecht

In september 2017 zijn we in nauwe samenwerking met aanbieders specialistische jeugdhulp, huisartsen, jeugdartsen en buurtteams gestart met de pilot Extr@Utrecht in de wijken Zuilen en Leidsche Rijn. In april is een kwartiermaker aangesteld en gezamenlijk met een afvaardiging van huisartsen en buurtteammedewerkers zijn professionals voor de teams geselecteerd. De teams bestaan uit jeugdhulpspecialisten zoals GZ-psychologen, psychotherapeuten, kinder- en jeugdpsychiaters, orthopedagogen en systeemtherapeuten. De professionals zijn afkomstig van tien jeugdhulpinstellingen daarnaast nemen drie vrijgevestigde specialisten deel waar de gemeente een contract mee heeft. De teams bieden buurtgerichte specialistische jeugdhulp. In de pilot wordt in samenwerking met alle betrokken partijen gewerkt aan passende aanvullende zorg voor gezinnen aan de hand van de volgende uitgangspunten:

- **Cliëntgerichte zorg** voor jeugd waarbij wordt gewerkt met een persoonlijke aanpak op maat die uitgaat van de kracht en vraag van het gezin.
- **Een wijkgerichte aanpak** waarbij de krachten van het informele netwerk, de basiszorg en de aanvullende zorg worden gebundeld.
- **Duurzame oplossingen** waarbij we het kind zien in de context van het gezin en hun omgeving en de ontwikkeling die zij hierin doormaken.

De pilot heeft ook als doel het inzicht te vergroten in welke vormen van specialistische jeugdhulp op buurtniveau georganiseerd kunnen worden en wat stedelijk, regionaal of bovenregionaal beschikbaar moet blijven. Deze kennis gebruiken we bij het vormgeven van de uitvraag voor specialistische jeugdhulp vanaf 2020.

Met het buurtteam, huisartsen, jeugdartsen en professionals van Extr@Utrecht zijn afspraken gemaakt over het vasthouden van de wat er geleerd wordt, de transformatie van de zorg en het reflecteren op de praktijk. Daarnaast zijn meerdere Ontwikkelkamers georganiseerd voor huisartsen, jeugdartsen, buurtteams, SAVE, partners uit het onderwijs en aanbieders van specialistische jeugdhulp. Het doel van deze Ontwikkelkamers is om samen te leren van de getransformeerde werkwijze die wordt ontwikkeld en van de dilemma's die professionals tegen komen in de pilot. Ook is een adviesgroep met dwarsdenkers en vernieuwers in de zorg in het leven geroepen die een bijdrage levert aan het lerend vermogen.

2.3.5 Investerings in pleegzorg

Pleegzorg is een belangrijke onderdeel in het Utrechtse zorglandschap. We hebben de ambitie dat alle kinderen opgroeien in een gezin. Wanneer dit, ondanks intensieve begeleiding, niet lukt in het eigen gezin willen we dat kinderen in een zo gezinsgerichte omgeving kunnen opgroeien. Om stabiele pleegzorgplaatsingen mogelijk te maken is het belangrijk dat er voldoende pleeggezinnen zijn, zodat een juiste match tussen kind en pleeggezin gemaakt kan worden. Samen met verwijzers en pleegzorgaanbieders hebben we het afgelopen jaar gewerkt aan de doorontwikkeling van het ontwikkelperspectief pleegzorg 2020. We hebben de basis gelegd voor een gezamenlijke lokale wervingscampagne waarvoor in het najaar een stedelijke informatiebijeenkomst is georganiseerd voor waar ruim 80 potentiële pleegouders bij aanwezig waren. Naast de werving van nieuwe pleegouders zetten wij in op het behoud van de huidige pleeggezinnen. Cijfers van de NVP laten zien dat 68% van de pleegouders behoefte heeft aan contact met andere pleegouders. We hebben daarom twee

netwerkbijeenkomsten georganiseerd, zodat ervaringen kunnen worden uitgewisseld en zij elkaar kunnen steunen waar nodig. Als gemeente hebben we tijdens deze avond ook opgehaald wat goed gaat en welke knelpunten pleegouders (kunnen) ervaren. Hierover hebben wij vervolgens gesprekken gevoerd met de pleegzorgorganisaties.

2.3.6 Uitstroom en huisvesting kwetsbare jongvolwassenen

Het afgelopen jaar hebben we ingezet op het mogelijk maken van de uitstroom van kwetsbare jongvolwassenen uit een jeugdhulp met verblijf. Er werd gepleit voor betaalbare woonplekken voor jongeren in een kwetsbare positie, waarna in het afgelopen jaar gerealiseerde woonproject Place2BU een tiental (extra) betaalbare kamers met ambulante begeleiding op maat beschikbaar kwamen. Hiermee werd een start gemaakt met een buurtgerichte, nieuwe vorm van jeugdhulp met verblijf in de wijk.

Daarnaast is ingezet op afspraken met woningcorporaties om ook in de bestaande woningvoorraad versneld extra betaalbare woonplekken voor jongeren in een kwetsbare positie beschikbaar te krijgen. In de nieuwe prestatieafspraken met woningcorporaties kreeg dit onderwerp vervolgens een duidelijke plek en is afgesproken dat woningcorporaties zich inspannen om in 2018, 75 extra betaalbare woonplekken voor jongeren beschikbaar te stellen. Dit op basis van een geïnventariseerde woningbehoefte bij jeugdhulpaanbieders, die in het voorjaar plaatsvond. Ook in het begin 2018 opgeleverde woningbouwproject De Nieuw Eyk (voormalige Lichtkring) zijn een vijftal betaalbare plekken voor jongvolwassenen in een kwetsbare positie gerealiseerd.

Eind 2017 is een tijdelijke aanjager uitstroom jongvolwassenen in een kwetsbare positie gestart. Hij heeft de opdracht om de uitstroom van jongeren naar (meer) zelfstandige en betaalbaar woonruimte aan te jagen, om actueel vraag en aanbod in beeld te brengen en om met aanbieders en buurtteams tot passende begeleidingsafspraken te komen.

2.3.7 Bovenregionale samenwerking

Afbouw Jeugdzorg Plus en meerjarige contractering gecertificeerde instelling

In de bovenregionale samenwerking voor de essentiële functies hebben we met de overige 5 Utrechtse Jeugdregio's afgesproken te onderzoeken of het mogelijk is om in 5 jaar tijd andere kleinschalige verblijfsvormen of regionale ambulante voorzieningen op te bouwen. Met de opbouw van deze vormen van zorg willen we de huidige bovenregionale zorg in 5 jaar tijd zo veel als mogelijk afbouwen. In dit kader is in het najaar 2017 Hogeschool Windesheim gestart met het analyseren van 15 casussen binnen de JeugdzorgPlus. Samen met verwijzers, aanbieders en omdenkers verdiepen we op de mogelijkheden om andere, meer gezinsgerichte oplossingen voor de jongere te vinden. Hiernaast kijken we op basis van casuïstiek wat we kunnen leren van een traject voor plaatsing binnen de JeugdzorgPlus zodat de inzet van deze zorg in de toekomst voorkomen kan worden. De resultaten uit dit onderzoek zijn in februari 2018 beschikbaar en worden benut voor de inkoop van deze zorg per 1 januari 2019.

In de tweede helft van 2017 zijn we met de 5 Utrechtse regio's een proces gestart om gezamenlijk tot meerjarige inkoopafspraken te komen vanaf 2019 voor de uitvoering van jeugdbeschermingstaken en Veilig Thuis.

2.4 Moties en toezeggingen

Op verschillende momenten in 2017 hebben we aan de gemeenteraad (Commissie Mens en Samenleving) toegezegd om informatie te verschaffen over een aantal onderwerpen. In deze paragraaf gaan we achtereenvolgens in op één motie en vijftal toezeggingen over de volgende onderwerpen: het versterken van de samenwerking tussen de JGZ en de buurtteams Jeugd en Gezin, het experiment naar de mogelijkheid om een onafhankelijke niet professionele jeugdzorgmedewerker een rol te laten spelen bij het maken van het familiegroepsplan, cliëntondersteuning, de medewerkerstevredenheid bij zorgaanbieders, de voortgang gesprekken natuurspeelweide 'Het Vogelnest' en tot slot de resultaten van de Commissie Passend Alternatief over de tweede helft van 2017.

2.4.1 Motie 17/88

Versterken samenwerking JGZ en de Buurtteams Jeugd & Gezin

De buurtteams en de JGZ hebben veel geïnvesteerd in een gezamenlijke visie en de samenwerking op stedelijk niveau. Het samenwerkingsdocument JGZ en buurtteam en het visiedocument Spelenderwijs, JGZ en buurtteam zijn hier mooie voorbeelden van. Steeds beter weten gezinswerker en jeugdgezondheidszorgprofessionals elkaar te vinden in buurt en rond om een gezin. Er wordt geïnvesteerd in samen leren van elkaars expertise en deze (beter) en eerder te benutten. In een aantal wijken worden de eerste initiatieven genomen om samen doelgericht de sociale basis duurzaam te versterken, bijvoorbeeld op het gebied van echtscheiding. De beweging naar voren kan verder versneld worden door het versterken van de JGZ, door in te zetten op collectieve opvoedingsondersteuning, meer maatwerk en een betere samenwerking met de kernpartners (als buurtteam, huisartsen en scholen) in de wijk. Door vaker het sociaal medisch perspectief te betrekken en driegesprekken te voeren en tijdig lichte opvoedingsondersteuning te bieden vermindert de druk op het buurtteam en de aanvullende zorg.

2.4.2 Toezegging 17/T76

Experiment naar de mogelijkheid om een onafhankelijke, niet professionele jeugdzorgmedewerker een rol te laten spelen bij het maken van het familiegroepsplan

In het laatste kwartaal van 2017 is op basis van drie jaar praktijkervaring, een verbeterd format voor het gezinsplan ontwikkeld en geïmplementeerd. Dit gezinsplan is een document/middel voor en tussen de klant en de gezinswerker. Het gezinsplan vormt de basis van de samenwerking, geeft de focus weer en volgt de resultaten. Het uitgangspunt is dat dit plan gemaakt wordt met het gezin en de voor het gezin belangrijke anderen, het nieuwe format ondersteund dit uitgangspunt nog beter dan voorheen. In 2018 worden alle gezinswerkers bovendien extra ondersteund om het gezinsplan samen met het gezin en de belangrijke andere vorm te geven. Parallel aan bovenstaande inzet start het buurtteam jeugd & gezin in de loop van 2018 ook een kleine pilot met het familiegroepsplan. De gezinswerkers die betrokken waren bij de ontwikkeling van het gezinsplan zullen bij een beperkt aantal gezinnen oefenen met het familiegroepsplan. Daarbij maken de gezinnen zelf én met voor hun belangrijke anderen een plan. Werkenderwijs zullen de gezinswerkers ontdekken en oefenen welke kaders je aan gezinnen mee moet geven voor het maken van zo'n plan, zodat het nog steeds kan functioneren als bruikbaar instrument dat gezinnen ondersteunt bij hun ondersteuningstraject en voldoet aan de eisen die zicht op veiligheid en de eventuele toekenning van voorzieningen aan een plan stellen. Op het moment dat deze gezinswerkers

(eind 2018) ervaring hebben opgedaan, wordt op basis van een evaluatie bekeken dat en wat een hoe de leereffecten hieruit toegepast kunnen worden in de rest van de organisatie.

2.4.3 Toezegging 17/T312

Bij de volgende voortgangsrapportage (voorjaar 2018) gaat de wethouder in op handhaving cliëntondersteuning.

Tijdens de bespreking van de verordening Jeugdhulp 2018 gemeente Utrecht en het collegevoorstel nadere regels en financieel besluit Jeugdhulp 2018 gemeente Utrecht in de Commissie Mens en Samenleving op 14 december jl. is toegezegd een volgende voortgangsrapportage te informeren over de wijze waarop de cliëntondersteuning vanuit onze verordening Jeugdhulp wordt geborgd. Dit naar aanleiding van een vraag hierover van dhr. Van Corler van de fractie van Groen Links. In paragraaf 2.2, artikel 3, lid 4 van de verordening Jeugdhulp³ is vastgelegd dat: *“Een jeugdige of zijn ouders kan zich bij een aanvraag om een voorziening laten bijstaan door een onafhankelijke cliëntondersteuner.” Medewerkers van de buurtteams dienen hun cliënten hierop actief te attenderen.* Wanneer een buurtteammedewerker en een jeugdige in gesprek zijn over een individuele voorziening, vaak met betrokkenheid van een zorgverlener, dan is er altijd de mogelijkheid voor jeugdigen of ouders om gebruik te maken van een onafhankelijk cliëntondersteuner. Hierbij is het niet zo dat buurtteams – vanuit de gedachte dat zij jeugdigen en gezinnen in een zo ‘normaal’ en laagdrempelig mogelijke setting – altijd iedereen die zij helpen op voorhand wijzen op de mogelijkheid om gebruik te maken van onafhankelijke cliëntondersteuning. Vanuit het leidend principe van de ‘ruimte voor de professionals’ hechten we er aan dat buurtteammedewerkers hierin hun eigen professionele afweging kunnen maken. Als echter blijkt dat een buurtteammedewerker signaleert dat een gesprek over het toekennen van een individuele voorziening moeizaam verloopt, bijvoorbeeld door een verschil inzicht of door de complexe inhoud van het gesprek, dan zal hij of zij jeugdigen of ouders altijd actief wijzen op de mogelijkheid gebruik te maken van onafhankelijke cliëntondersteuning. Het buurtteam communiceert hier actief over op hun website en in de praktijk zien we dat verschillende ouders daadwerkelijk in hun gesprekken met het buurtteam gebruik maken van onafhankelijk cliëntondersteuners (vaak via het AKJ, soms via U-Centraal). Hierbij geeft het buurtteam aan dat zij – naast het actief wijzen op de mogelijkheid van onafhankelijke cliëntondersteuning – jeugdigen en ouders met regelmaat vragen of er iemand is uit het eigen netwerk die ondersteuning kan bieden. Deze werkwijze past bij een zorglandschap waarbij we de kracht uit het eigen netwerk van mensen zoveel mogelijk willen benutten.

2.4.4 Toezegging 17/T78

Medewerkerstevredenheid zorgaanbieders

Eind februari jl. is tijdens de kwartaalgesprekken met gecontracteerde aanbieders door accounthouders gevraagd hoe zij omgaan met medewerkerstevredenheid. Wat kan een aanbieder hierover delen? Wordt het gemeten, hoe wordt het gemeten, wat komt daar uit en wat gebeurt daar volgens mee? Daarbij werd in verschillende gesprekken ook gesproken over zaken als ziekteverzuim en verloop in het personeelsbestand. Het merendeel van de aanbieders geeft aan periodiek (met verschillende intervallen en op verschillende momenten) de medewerkerstevredenheid te meten. Aanbieders bespreken de resultaten daarnaast zijn de resultaten voor verschillende aanbieders aanleiding om verbeterplannen op

³ Zie: <https://zoek.officiëlebezoekingen.nl/gmb-2017-232351.html>

te stellen en verbeteringen door te voeren. Werknemers worden hierbij betrokken. Meerdere aanbieders gaven expliciet aan dat zij veel waarde hechten aan het feit dat personeelsleden met plezier naar hun werk gaan. Ze voeren actief beleid om dit te faciliteren, bijvoorbeeld door werknemers te faciliteren met coaching en opleidingsbudgetten. Een aantal aanbieders gaf aan het een goed initiatief te vinden dat de medewerkerstevredenheid expliciet een rol kreeg in het kwartaalgesprek. Bij enkele aanbieders staat het onderwerp, ook op verzoek van de aanbieders zelf, op de agenda van een volgend kwartaalgesprek om het onderwerp nader uit te diepen. Enkele aanbieders die landelijk actief zijn gaven aan dat er medewerkerstevredenheid op concernniveau wordt gemeten, maar dat resultaten vervolgens niet uitgesplitst worden naar scores per team, gemeente of regio. Dit maakte een gericht(er) gesprek over de medewerkerstevredenheid in Utrecht met deze partijen lastig en is een aandachtspunt voor een volgend moment waarop dit onderwerp wordt besproken.

2.4.5 Toezegging 17/T307

Voortgang gesprekken natuurspeelweide “Het Vogelnest”

Het vogelnest is voor verschillende basisscholen een locatie om met de kleuters naar toe te gaan (schoolreisje). Het is gestart in de tijd dat de gemeente nog verantwoordelijk was voor het openbaar onderwijs. Het bestuur Het Vogelnest heeft de wens om Het Vogelnest te herontwikkelen. Daartoe hebben zij een subsidieaanvraag ingediend en gehonoreerd gekregen van het initiatievenfonds (€20.000) ten behoeve van het laten ontwikkelen van een toekomstvisie. In vervolg hierop is eveneens uit het initiatievenfonds € 5.000 euro beschikbaar gesteld om twee schetsontwerpen te maken. Motivering om dit geld beschikbaar te stellen is dat het bestuur hiermee een basis heeft om aanvullende middelen te verkrijgen, nodig voor de uitvoering van de herontwikkeling. Daarnaast is als vervolg op de ideeënmarkt Utrecht 2017 verkend of er binnen de gemeente andere mogelijkheden zijn voor financiering. Inhoudelijke raakvlakken zijn te vinden bij milieu/natuureducatie, bij onderwijs, speeltuinen en jeugd. Binnen geen van deze terreinen is echter subsidie voor dit doel beschikbaar. Een van de zaken die hierbij speelt is dat het vogelnest niet vrij/openbaar toegankelijk is voor alle Utrechters. In december is er ambtelijk met de bestuurders gesproken en is dit toegelicht. Men is geadviseerd om andere externe financiers voor het nodige investeringsbudget te zoeken (benodigd bedrag maximaal €400.000 euro, afhankelijk van de ambities) en om draagvlak vanuit de wijk te organiseren. Een van de mogelijkheden om externe financiën te verkrijgen is via crowdfunding. Hiervoor zijn er in Utrecht twee lokale platforms voor crowdfunding: Voor je Stadsie en CrowdAboutNow. Daarnaast is het een overweging om nogmaals een aanvraag in te dienen bij het initiatievenfonds, waarbij dan wel belangrijk is dat men vrijwilligers om zich heen organiseert die zich verbinden aan dit initiatief. Het maximum bedrag dat hiermee gemoeid is, € 50.000, is niet voldoende om alle kosten te dekken, dus andere financieringsbronnen blijven nodig. Binnen de gemeente zijn momenteel alle mogelijkheden verkend. Er zijn geen andere aanknopingspunten.

2.4.6 Toezegging 17/T269

Resultaten Commissie Passend Alternatief – tweede helft 2017

In paragraaf 2.2.3 (pagina 14 en 15) zijn onder het kopje ‘Commissie Passend Alternatief’ de resultaten van de Commissie Passend Alternatief over de tweede helft van 2017 beschreven.

3 Uitvoeringsagenda

3.1 Inleiding: sturing vanuit co-creatie

In deze uitvoeringsagenda schetsen we in vogelvlucht een beeld van de werkzaamheden en ontwikkelingen die voor het komend jaar t/m april 2019 vanuit het programma Jeugd gepland staan. Voorafgaand aan de inhoudelijke thema's die in deze agenda worden beschreven, staan we graag kort stil bij onze opdrachtgevende rol in het Jeugddomein en hoe we hier het komend jaar richting aan geven.

Zoals beschreven in de nota 'Meerjarige sturing en bekostiging Jeugdhulp'⁴ is voor de inkoop en uitvoering van zorg voor Jeugd in Utrecht een taakgericht sturingsmodel ontwikkeld. Vanuit dit sturingsmodel sturen we, zoals ook beschreven in het begin van hoofdstuk 2 van deze notitie (zie afbeelding 1), in co-creatie met partijen zowel op de harde als zachtere kanten op de kwaliteit en beschikbaarheid van de zorg, hulp en begeleiding die we inkopen. Hierbij vindt ook het komend jaar sturing plaats via kwartaalgesprekken, waarbij we gebruik maken van beschikbare cijfers van het berichtenverkeer. We sturen hierbij op een balans tussen budgetten, wettelijke kaders en continue vernieuwing van ons zorglandschap. Dit doen we ook het komend jaar vanuit een aantal leidende principes waarbij:

- Gewoon opvoeden in plaats van problematiseren centraal staat;
- Het gezin in het dagelijks leven het uitgangspunt vormt;
- De inhoud centraal staat, niet het systeem;
- De veiligheid van het kind altijd de ondergrens vormt.

3.2 Kinderrechten, inspraak en participatie

Kinderrechten

In 2018 willen we de beweging rondom kinderrechten versterken, waarbij onze partners zich nog meer mede-eigenaar van deze beweging voelen. De ambitie om als Utrecht kinderrechtenstad te willen zijn kan niet alleen gedragen worden door de gemeente, maar moet ook door alle partijen die zich aan deze beweging verbinden gedragen worden. We willen de goede elementen uit 2017 voortzetten in 2018. Zo laten kinderen ook dit jaar weer hun stem weer horen in de kinderraden in de wijk en tijdens de stedelijke kinderraad. We zijn benieuwd met welke ideeën ze komen om hun vreedzame wijk of school nog mooier en leuker te maken. Naast de kinderraden worden er ook weer kinder- en jongerendialogen georganiseerd in 2018 en is het jongeren platform UUT een plek om als jongere je stem te laten horen.

---

⁴ Zie voor meer informatie: <https://www.utrecht.nl/fileadmin/uploads/documenten/zorg-en-onderwijs/informatie-voor-zorgprofessionals/Notitie-meerjarige-sturing-en-bekostiging-jeugdhulp-2017-2020.pdf>

In het aankomende jaar willen we inspraak van kinderen binnen de zorg voor jeugd nog meer versterken. Zo doet de stichting *Defence for Children* onderzoek naar jeugdparticipatie in de Utrechtse residentiele jeugdhulpinstellingen. Daarnaast worden kinderen en jongeren geconsulteerd bij de inkoop van de aanvullende zorg voor 2020. Hierbij wordt zowel met ervaringsdeskundige kinderen, jongeren en hun ouders gesproken als met kinderen uit Utrechtse schoolklassen. Ook op andere beleidsterreinen willen we kinderen betrekken. De focus ligt daarbij op het fysieke domein, wonen en volksgezondheid. Hierbij verkennen we hoe onze ambitie om in 2018 een *Kids City Challenge* te organiseren zodat jongeren kunnen meedenken op vraagstukken op de zojuist genoemde beleidsterreinen.

Cliëntervaringsonderzoek en Ervaringwijzer

In 2017 zijn we gestart met de ontwikkeling van de webapplicatie Ervaringwijzer (zie paragraaf 2.2.1). In 2018 gaan we samen met zorgaanbieders de Ervaringwijzer breder inzetten om hun cliëntervaring in beeld te brengen. Daarnaast onderzoeken wij in het voorjaar van 2018 of de App. breder gebruikt kan worden, bijvoorbeeld door partijen in het gewoon opgroeien en de sociale basis. De resultaten presenteren we in het derde kwartaal. We zijn met andere gemeenten in gesprek of ook zij deze App. willen gebruiken.

Jeugdigen en ouders geven advies

Ook in 2018 zijn we nieuwsgierig naar adviezen die jeugdigen en ouders kunnen geven. Daarnaast verwachten we van instellingen dat zij voldoen aan de wettelijke eisen, zoals het inrichten van medezeggenschap en inzetten op vernieuwende vormen van participatie. In het najaar van 2017 organiseerden we een expertmeeting waarin we met jeugdigen, jeugdhulpaanbieders en cliëntenplatforms verschillende vormen van cliëntparticipatie verkenden. In 2018 organiseren we een vervolg op deze bijeenkomst. We kiezen als gemeente een faciliterende rol, zodat partijen met elkaar in gesprek kunnen over de (vernieuwende) vormen van participatie die zij toepassen, en van elkaar kunnen leren. De resultaten worden gedeeld.

In het kader van cultuursensitief werken organiseerden we in 2017 een rondetafelgesprek als vervolg op het onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut over de diverse en cultuur sensitieve werkwijze van de buurtteams. De aanleiding voor dit onderzoek was het signaal uit de praktijk en gesprekken tussen wijkbewoners, gemeente, buurtteams en eerdere themabijeenkomsten van Saluti dat de toegankelijkheid en aansluiting bij onder andere laagtaalvaardige bewoners met een migratieachtergrond beter zou kunnen. In 2018 organiseren we opnieuw een rondetafelgesprek over dit thema, waarin we terugblikken op de afgelopen jaren en gaan bespreken wat de betrokken partijen in 2018 doen om Utrechters met een migratieachtergrond de benodigde zorg te leveren.

Georganiseerde cliënten- en adviesorganisaties

In 2017 hebben we gebruik gemaakt van de adviezen van de Kinderraad, Jongerenraad, en andere raden die de stem van de doelgroep vertegenwoordigen, zoals cliëntplatform U-2B Heard! In 2018 wordt de subsidie van U-2B Heard! verhoogd, zodat zij meer ruimte hebben om hun taak als cliëntenplatform te vervullen.

Actief in gesprek met ouders en jongeren

Ontwikkelen doen we met elkaar; partners, gemeenten maar zeker ook met jeugdigen en ouders. Ook in 2018 zetten we hier op in, dat gebeurt onder andere in de verdere vormgeving van de BSO+ het jongerenwerk en in de contacten met pleegouders.

3.3 Op weg naar inkoop 2020

Sinds de transitie in 2015 zijn we drie jaar onderweg waarin we consistent hebben gewerkt aan de inrichting van het door ons gewenste zorglandschap. De grote uitvragen die eraan komen, op gebied van subsidie en inkoop, zijn een belangrijk moment om hierin een nieuwe stap te maken. Voor 1 januari 2020 moet zowel voor Jeugd als Meedoen naar Vermogen het grootste deel van de aanvullende zorg opnieuw worden uitgevraagd. Door hierbij vanuit Jeugd en Meedoen naar Vermogen gezamenlijk op te trekken verwachten we in er te slagen om de zorg en ondersteuning in Utrecht in samenhang in te richten en uit te vragen, zodat we een positief verschil kunnen maken voor de inwoners van Utrecht. Om vanuit hetzelfde referentiekader te opereren en leerervaringen met elkaar te delen is een wegwijzer 'eerste hulp bij Inkoop & subsidie' opgesteld. Daarnaast is er een overzicht gemaakt van alle subsidie- en inkooptrajecten MO breed, waarin ook trekkers en duur van de verleende opdracht staan. Dit helpt om de goede mensen op het juiste moment te betrekken.

Op 19 februari 2018 organiseerden we een consultatie om onze uitgangspunten voor de inkoop van 2020 te toetsen en actief het gesprek met huidige en mogelijk toekomstige zorgaanbieders op te zoeken. Daarbij waren ook andere belanghebbenden aanwezig zoals huisartsen, buurtteams en cliëntorganisaties. De komende tijd zullen we nog meer verdiepende gesprekken organiseren met (mogelijke) aanbieders en partijen in het veld. De input van kinderen en jongeren zullen we eveneens ophalen. Vervolgens bereiden we het inkooptraject verder voor en presenteren voor de zomer een uitgewerkte inkoopstrategie. We zullen deze inkoopstrategie toelichten in een expertmeeting met de (nieuwe) raad.

3.4 Spoor 1 – Gewoon opgroeien

In 2018 zetten we verder in op het versterken van het gewoon opgroeien via de drie ontwikkellijnen; 1) Iedereen doet mee 2) Samen leven, samen opgroeien, in de buurt en 3) Zorgen voor elkaar. Binnen deze drie lijnen werken we voortdurend aan de verbinding met partners intern en extern waarbij we door de investeringen in het gewoon opgroeien de beweging naar voren stimuleren. Tegelijkertijd kijken we waar we het gewoon opgroeien meer kunnen verbinden met spoor 2 en spoor 3. Een concreet voorbeeld wat in 2018 van start zal gaan zijn de maatwerktafels in de wijken (Samenwerking buurtteam, JGZ, sociaal makelorganisaties). Een ander voorbeeld is de verbinding tussen het jongerenwerk en verblijfsinstellingen.

In 2017 hebben we binnen het gewoon opgroeien geïnvesteerd in tal projecten, deze investeringen zetten we voort in 2018. Hieronder wordt een weergave gegeven van de nieuwe of extra zullen investeren in 2018. Tevens houden we in 2018 een deel van het budget beschikbaar. Samen met partners zullen we kijken wat extra nodig is. Of we dit extra inzetten op de drie ontwikkellijnen, onderzoek of bewonersinitiatieven.

Voortzetten en uitbreiden BSO+

De BSO+ waarbij kinderen met een ondersteuningsvraag kunnen deelnemen aan reguliere buitenschoolse opvang is halverwege 2016 gestart met een pilotfase. Vanaf 2018 werken we toe naar een structurele uitbreiding van passende kinderopvangvoorzieningen over de stad. Aandachtspunt is de doelgroep 0-4 op kinderdagverblijven. Samen met partners en ouders wordt verkend of kinderen die nu naar een dagbehandelingssetting of naschoolse dagbehandeling gaan baat kunnen hebben bij een plek op de reguliere kinderopvang.

Samen leven, samen opgroeien, in de buurt

Vanuit het idee van de pedagogische *civil society* waarbij de gemeenschap bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen in de buurt werken we samen met partners aan sterke cohesie in de wijken. Daarbij proberen we ouders aan elkaar te verbinden, zodat zij elkaar kunnen stutten en steunen bij de opvoeding en opvoedingsvragen die daarmee gepaard gaan.

Voortzetten beweging Vreedzaam door investering Vreedzame ouderraad

De werkwijze vreedzame school en vreedzame wijk draagt bij aan het opvoedklimaat in de school en in de wijk. De afgelopen jaren is onderzocht hoe we ouders kunnen betrekken bij de werkwijze Vreedzaam. In 2018 wordt hier vervolg aan gegeven door het gefaseerd implementeren van de vreedzame ouderraad. We beogen hiermee dat meer draagvlak onder ouders ontstaat voor de vreedzaam werkwijze en we met elkaar de burgerschapsvorming van kinderen kunnen versterken waarmee we een 'beschermende schil' om jeugdigen heen te creëren.

Uitbreiding JOU

Het jongerenwerk neemt een stevige positie in binnen het gewoon opgroeien en is goed vindbaar voor jongeren in de wijken. In 2018 is gestart met een uitbreiding van de subsidie om hiermee tegemoet te komen aan de toenemende vraag door de groei van de stad en de beweging naar de voorkant mogelijk te maken. Daarnaast starten we in 2018 met het proces voor de nieuwe subsidieperiode van het jongerenwerk vanaf 2020. We verkennen samen met partners in de stad hoe het jongerenwerk zich nog meer kan verhouden tot jongeren die gebruik maken van specialistische jeugdhulp en/of in een verblijfsinstelling in een wijk wonen om ook hiermee de beweging naar de voorkant te stimuleren.

Sociaal makelaarschap voor tieners

Het sociaal makelaarschap voor kinderen in de basisschoollleeftijd speelt zich vooral af in en rond de speeltuinen en basisscholen. De oudere kinderen (9/10 – 14 jaar) zijn echter in toenemende mate juist op straat te vinden. In 2018 investeren we extra in het sociaal makelaarschap om beter aan te sluiten bij de wensen van de doelgroep jeugdigen tussen de 10 en 14 jaar. De sociaal makelorganisaties werken hierbij nauw samen met het jongerenwerk om in de wijken te werken aan een eenduidig pedagogisch klimaat.

Verzelfstandiging speeltuinen

Vanaf 2018 worden zes speeltuinen beheerd door een (bewoners)initiatief, twee speeltuinen door Utrecht Natuurlijk en blijven de overige 13 speeltuinen dit jaar nog onder beheer van de Sociaal

makelorganisaties. Er is een netwerk ontstaan tussen de 21 speeltuinen, waarin zij kennis uitwisselen en elkaar ook het komend jaar blijven inspireren.

Verkenning Groepsgericht werken binnen het gewoon opgroeien

In 2017 constateerden we samen met de JGZ en het buurtteam de vraag naar een preventieve groepsgerichte aanpak voor opvoedvragen van ouders en opgroeivragen van kinderen. In 2018 verkennen we welk aanbod er in de stad is, of dit voldoende aansluit bij de bestaande behoefte en waar uitbreiding noodzakelijk is.

Zorgen voor elkaar

Soms zijn gezinnen tijdelijk of langdurig uit balans. Ouders in deze gezinnen hebben bijvoorbeeld een langdurige zorgtaak of kinderen uit het gezin zijn mantelzorger voor een familielid. We willen dat deze gezinnen waar nodig ondersteunen. Samen met andere teams werken we in 2018 aan een beleidsregel informele zorg.

Versterken informele zorg

Voor sommige groepen, bijvoorbeeld ouders met een grote zorgtaak of jeugdigen die mantelzorg verrichten, helpt het om af en toe even op adem te kunnen komen. Op die manier kunnen draagkracht en –last in balans blijven. Gelukkig zijn er vrijwilligers in de stad die de intensieve zorg die geleverd moet worden opmerken en willen verlichten. We willen deze initiatieven als gemeente blijven waarderen.

Daarnaast investeren we het komende jaar extra op:

- de jonge mantelzorger (JMZ) in de vorm van de campagne 'Hoe is het eigenlijk met jou' en het project ervaringsmaatjes. Daar leren JMZ hoe je je op een gezonde manier staande kunt houden in de moeilijke thuissituatie, waarbij je gebruik leert maken van je sociale omgeving.
- de implementatie van de Kindcheck bij de volwassen GGZ. De kindcheck helpt om de oudersignalen in kaart te brengen, en vergroot de mogelijkheden om kindermishandeling te signaleren.
- uitbreiding van het concept steungezinnen. Onder steungezinnen verstaan we vrijwilligers die hulp bieden aan een ander gezin. Samen met partners in de stad onderzoeken we de vraag naar deze vorm van informele zorg en verkennen we waar we dit kunnen versterken.

3.5 Spoor 2 – Buurtteams

Basishulp door buurtteams Jeugd en gezin

De buurtteams blijven het komend jaar investeren in toegankelijke, hoogwaardige generalistische basishulp en maatwerk per buurt. Basishulp die goed gewaardeerd wordt door de gezinnen en jeugdigen. Bovendien werken ze mee aan de pilots basishulp met huisartsen en JGGZ, specialistische ambulante jeugdhulp @Extra en de ontwikkeling van wijkgerichte jeugdhulp met verblijf.

Er is ook de nodige inzet voor de aanscherping van de kanteling schulddienstverlening, de uitbreiding van de aanpak Vroegsignalering naar andere wijken en het vervolg op de City Deal aanpak (Ondiep Ontregelt) in Kanaleneiland en Zuilen. Aangezien ongeveer 50% van de mensen die zich bij buurtteams melden te maken hebben met schulden zien we dit als een voor de hand liggende keuze.

De buurtteams werken het komend jaar met een verbeterd format van de gezinsplannen en monitoren de aanwezigheid en de kwaliteit hiervan.

Lokalis: *“Een goed gezinsplan ondersteunt jongeren en gezinnen bij vraag verheldering, het stellen en volgen van doelen, het betrekken van belangrijke anderen en het beleggen van regie. Het is van belang als onderbouwing van toekenning van voorzieningen.”*

Daarnaast selecteren en implementeren de buurtteams momenteel een nieuw digitaal systeem voor het maken van de gezinsplannen dat de gezinswerkers hierbij ondersteunt. In de uitvoering van de basishulp is aandacht voor herkenbaarheid van de buurtteams voor alle Utrechters.

Buurtteams en hun omgeving

De buurtteams werken aan buurt-, c.q. schoolagenda's. Deze worden met partners gedeeld en verder uitgewerkt. De partners variëren per buurt, maar het gaat altijd om scholen, JGZ, huisartsen en sociaal makelaars. In een paar wijken wordt het samenwerken en leren tussen JGZ en sociaal makelaars gericht ondersteund. Met huisartsen wordt onder andere gewerkt aan het zoeken naar vormen waarin de functie van vraagverheldering van de huisarts versterkt kan worden en samen monitoren buurtteams en huisartsen de voortgang per praktijk. De buurtteams werken ook meer en meer vanuit de plekken waar bewoners veelvuldig komen. Naast scholen als vind- en werkplek werken ze toenemend vanuit huisartsenpraktijken en gezondheidscentra.

Door de Versnelling Overvecht wordt ook op andere punten in deze wijk steviger ingezet. Zoals de samenwerking met voorscholen en de kernpartners onderwijs, maar ook met het jongerenwerk en de politie. De buurtteams willen zichtbaarder zijn op plekken waar jongeren aanwezig zijn, zodat het bereik wordt vergroot. Bovendien verkennen de teams de mogelijkheden om elementen van het Preventief Interventie Team (PIT) in Overvecht in te voeren. In 2018 wordt verder verkend hoe de werkwijze die voor de Versnelling is ontwikkeld ook door andere teams benut kan worden.

De buurtteams jeugd en gezin en sociaal werken in 2018 samen onder meer aan

- 16–27 jaar (jongvolwassenen): daarbij versterken zij gericht de inzet voor deze groep en zullen meer samenhangend op treden en voegen waarde aan elkaar toe.
- Activering: inzet op het in beweging brengen van bewoners, het beter bereiken van de doelgroep die niet actief is (bijv. via wijkcontactdagen) en deelnemen aan traject activering. Het gaat om maatwerk en de aanpak kan per buurt verschillen.
- Bijdragen aan het versterken van de sociale basis: op wijkniveau gezamenlijk met betrokken organisaties.

Nieuwe subsidieperiode 2019–2024

2018 is het laatste jaar van de huidige subsidieperiode. De beleidsregels voor de nieuwe periode zijn gepubliceerd, in de zomer besluiten wij welke organisatie de uitvoering van de buurtteams gesubsidieerd krijgt.

3.6 Spoor 3 – Specialistische Jeugdhulp & SAVE

Een volgende stap in de transformatie

We beogen de inzet van specialistische zorg voor jeugdigen en gezinnen dichtbij, op maat en integraal vorm te geven vanuit de werkwijze één gezin, een plan. Dit willen we bereiken door zorg dichtbij in de buurt te organiseren.

In nauwe samenwerking met de aanbieders van specialistische jeugdhulp, huisartsen, jeugdartsen en buurtteam is in 2017 de pilot buurtgerichte specialistische jeugdhulp in twee buurten opgezet (Extr@LeidscheRijn en Extr@Zuilen). Sinds september 2017 wordt hier intensief gewerkt aan het in praktijk brengen van de beoogde inhoudelijke transformatie van de zorg. Er zijn medewerkers met een brede expertise vanuit verschillende aanbieders werkzaam. De eerste ervaringen laten zien dat deze samenstelling bijdraagt aan het geven van een integraal antwoord op de vragen van ouders en verwijzers. Door de samenwerking met de basiszorg in de buurt lukt het om nog meer te werken als een team om en met het gezin. De basiszorg betreft nu meer de specialist bij het opstellen van een plan en de inzet van de specialist is onderdeel van het integrale plan, of de specialist wordt gevraagd om een anoniem of participierend consult.

Betrokken professional Extr@: *“Ik mag doen wat nodig is, de vraag achter de vraag serieus nemen en daar met ouders een oplossing voor bedenken.”*

Binnen de pilot wordt gewerkt met een open digitaal dossier waar kinderen en ouders zelf alle verslagen kunnen meelesen, kunnen communiceren en e-health modules kunnen worden ingezet. Kinderen en ouders kunnen hier tevens belangrijke personen uit hun informele en formele netwerk aan toevoegen, bijvoorbeeld een mentor, een tante, gezinswerker of huisarts.

Met buurtteams, huisartsen, jeugdartsen en professionals van Extr@Utrecht wordt in de twee pilotwijken continu gereflecteerd op de praktijk. In 2018 zullen we de ervaring van cliënten met behulp van de ‘Ervaringswijzer’ in beeld brengen. Leerlessen over de transformatie van de zorg die naar aanleiding van de nieuwe werkwijze worden opgedaan worden op deze verschillende manieren vastgehouden. De eerste ervaringen van de professionals in de teams, de betrokken partners in de buurt en cliënten zijn positief. Regelmatig organiseren we Ontwikkelkamers met alle partners in de zorg voor jeugd om samen te leren van de getransformeerde werkwijze die wordt ontwikkeld. Daarnaast is er een adviesgroep geformeerd met dwarsdenkers of vernieuwers in de zorg die ons scherp houden op de koers en de ontwikkeling.

Leren voor de inkoop 2020

Vanaf 2015 leren we continu met partners in het veld over hoe het zorglandschap van aanvullende zorg in Utrecht eruit moet zien. In 2018 willen we nog meer verdiepen op de ontwikkelde werkwijze in de twee pilotwijken. Ook willen we bijvoorbeeld meer leren over welke expertise per wijk nodig is en welke expertise op stedelijk niveau georganiseerd moet worden. Naast het leren van de pilot buurtgerichte specialistische jeugdhulp, leren we in 2018 ook door gesprekken met onze aanbieders en via de Commissie Passend Alternatief, maatwerktafels en het vervolg op de proeftuin JGGZ.

- **Commissie Passend Alternatief:** Ook in 2018 kunnen verwijzers een verzoek indienen bij de Commissie Passend Alternatief, wanneer zij van mening zijn dat er geen passende jeugdhulp binnen het door de gemeente Utrecht gecontracteerde aanbod aanwezig is. In 2018 besteden wij extra aandacht aan de trends die wij in deze verzoeken tegenkomen, zoals het plaatsvinden van aanbodgerichte verwijzingen, het leveren van maatwerk of aanbieders die herhaaldelijk vanuit de Commissie Passend Alternatief worden gefinancierd. Deze bevindingen en trends geven wij terug aan aanbieders en verwijzers en vormt aanleiding tot gesprek over de rol van de betrokkenen binnen de transformatie van het zorglandschap.
- **Maatwerktafels:** We gaan aan de slag met het inrichten van maatwerktafels. In 2017 hebben we aan de hand van (casuïstiek-)besprekingen met buurtteams, SAVE en aanbieders van verblijf veel geleerd over wat we nog beter kunnen doen. Dit willen we verbreden naar alle vragen waarvoor maatwerk gewenst is. Dus ook voor vragen van gezinnen die geholpen kunnen zijn met inzet vanuit de sociale basis of de specialistische ambulante hulp.

Samenwerking in de basiszorg en specialistische zorg

De afgelopen jaren is in de proeftuin Basiszorg Jeugd GGZ een gezamenlijk leren opgestart tussen huisartsen, tezamen met POH-GGZ (Jeugd), JGZ en buurtteams omtrent het verlenen van zorg aan jeugdigen met psychische klachten. Samen wordt gestreefd naar het verlenen van de juiste zorg en ondersteuning op het juiste moment door de juiste hulpverlener op de juiste plek. Het afgelopen jaar is veel geleerd uit casuïstiek in de wijken Binnenstad, Ondiep en Leidsche Rijn. In 2018 gaan we verder met de aanbevelingen die hieruit zijn voortgekomen. Hiermee wordt voortgebouwd op de energie die is ontstaan in de samenwerking tijdens de Proeftuin. Daarnaast wordt in 2018 een vervolg gegeven aan de wijkgesprekken die in 2017 zijn georganiseerd door huisartsen, JGZ en buurtteams. Doel van deze wijkgesprekken is het bevorderen van de samenwerking op het thema Jeugd. Ten behoeve van deze wijkgesprekken is een e-learning module gemaakt.

Op het gebied van jeugdhulp met verblijf wordt ook verkend hoe voorzieningen meer buurtgericht georganiseerd kunnen worden. Bijvoorbeeld in de vorm van gezinshuizen of meer tijdelijke verblijfsvormen. Wanneer specialisten in de jeugdhulp meer buurtgericht gaan werken, zijn er ook kansen om hun expertise in te zetten in deze nieuwe verblijfsvormen in de buurt.

SAVE

Samen Veilig Midden Nederland (Samen Veilig) is ook in 2018 de organisatie die in Utrecht zorg draagt voor een goede uitvoering van jeugdbescherming nieuwe stijl. Daaronder valt de uitvoering van (preventieve)jeugdbescherming, jeugdreclassering en Veilig Thuis. Jeugdbescherming en jeugdreclassering worden uitgevoerd in de gebiedsgerichte SAVE teams die nauw samenwerken met de buurtteams. Er wordt blijvend geïnvesteerd in de samenwerking met de buurtteams, zorgpartijen en justitiepartners, om zo vroeg mogelijk te interveniëren als de veiligheid van kinderen in het geding is. In 2018 is Samen Veilig vanwege haar positie in het stelsel en verwijzende organisatie, nauw betrokken bij de transformatie van de specialistische jeugdhulp en jeugdhulp met verblijf.

Vanaf 2019 komen we tot meerjarige afspraken over de uitvoering van jeugdbescherming nieuwe stijl. In lijn met de landelijke adviezen vervolgen wij in 2018 in nauwe samenwerking met de Utrechtse regio's het proces van de subsidiertender die zal leiden tot de partij waarmee we meerjarige afspraken maken.

In het verlengde van de signalen over het functioneren van Veilig Thuis, continueren we de gesprekken met VWS en met de Inspecties over de positie van ontevreden ouders. We sturen aan op meer helderheid voor ouders over rollen en posities van gemeenten, ministeries, Veilig Thuis en Inspectie.

3.7 Jeugdhulp met Verblijf

Ieder kind een gezin

We hebben de ambitie dat zoveel mogelijk kinderen in een gezin opgroeien. In sommige situaties is de problematiek van het gezin of de jeugdige zo complex, dat thuis opgroeien (tijdelijk) niet lukt. We willen dan dat kinderen zoveel als kan in een gezinsgerichte vorm wonen, waarbij ouders zo veel mogelijk in hun ouderrol blijven. Hulp met verblijf is ingrijpender, intensiever en kostbaarder dan andere vormen van hulp. Deze hulp wordt daarom alleen ingezet als ambulante hulpvormen geen oplossing kunnen bieden en/of als de veiligheid van de jeugdige in het gezin niet gewaarborgd kan worden. We verkennen wat nodig is om kinderen die niet thuis wonen zo goed mogelijk verbonden te houden met het eigen netwerk, school en de buurt. Ook zetten we meer dan voorheen in op maatwerkoplossingen waarbij combinaties van deeltijdverblijf, ambulante hulpvormen, ondersteuning van buurtteam en versterking vanuit de sociale basis vorm krijgen.

Pleegzorg en gezinshuizen

We zien pleegzorg en gezinshuizen als belangrijke zorgvormen in jeugdhulp met verblijf omdat het de gezinsvorm het meest benadert. Samen met contractpartijen, pleegouderraden en verwijzers is een ontwikkelperspectief pleegzorg 2020 opgesteld dat dit jaar verder wordt geïmplementeerd. Onderdeel van het ontwikkelperspectief is dat contractpartijen pleegzorg vanaf dit jaar hun scholingsaanbod gezamenlijk aanbieden. Dit betekent dat pleegouders meer en vaker aanbod hebben van cursussen. We beogen hiermee dat de deskundigheid van pleegouders wordt vergroot en dat het volgen van scholingsaanbod makkelijker en toegankelijker wordt. Een tweede voorbeeld uit het ontwikkelperspectief is het verbreden van de doelgroep jeugdigen voor wie pleegzorg passend is. Verwijzers en aanbieders onderzoeken of jeugdigen waarbij gedacht wordt aan een residentiële instelling met extra ondersteuning alsnog kunnen worden opgevangen in een pleeggezin. Samen met partners zetten we in op lokale werving van nieuwe pleegouders. Waar wenselijk ondersteunen we de werving van gezinshuisouders. Tegelijkertijd verliezen we de huidige pleegouders en gezinshuisouders niet uit het oog en onderzoeken we hoe we hen nog beter kunnen ondersteunen. We faciliteren de ontwikkeling van een oudernetwerk voor pleegouders en gezinshuisouders en verkennen welke ondersteuning uit de sociale basis in de buurt kan bijdragen aan het vergroten van de draagkracht van deze ouders.

Doorgaande lijn naar zelfstandigheid

Dit jaar werken we aan verantwoorde uitstroom bij Jeugdhulp met verblijf met aandacht voor een goede overgang naar volwassenheid:

- Met de woningcorporaties zijn afspraken gemaakt over het beschikbaar stellen van 75 extra betaalbare woonplekken voor jongeren in een kwetsbare positie. Een tijdelijke aanjager vanuit de gemeente zorgt ervoor dat hierbij niet alleen de plekken daadwerkelijk beschikbaar komen, maar

ook dat de begeleiding hierbij georganiseerd wordt die voor de jongeren van belang is en dat de omvang van de vraag beter in beeld komt.

- Met woningcorporaties, buurtteams, jeugdhulpaanbieders vond medio februari – op initiatief van de gemeente, het buurtteam en woningcorporatie Portaal – een bijeenkomst plaats waarin de huisvesting van kwetsbare jongvolwassenen in Place2BU is geëvalueerd. Tijdens deze bijeenkomst kwam naar voren dat de intake en hulp en begeleiding aan deze jongvolwassenen extra aandacht vraagt, om de stap naar zelfstandigheid tot een succes te maken. Dit aanbevelingen uit deze notitie worden komende periode uitgewerkt in nadere (werk)afspraken, waarbij de implementatie van het zgn. 3-partijencontract een belangrijke rol speelt.
- We onderzoeken wat het realiseren van een doorgaande zorglijn voor 16–23 jarigen betekent voor de inkoop 2020 van zorg vanuit jeugd en WMO.
- Hierbij sluiten we aan bij de nadere uitwerking van het initiatiefvoorstel 'Jongeren onder dak' en bijbehorende actieagenda die wordt opgesteld.

Bovenregionaal

In de Utrechtse bovenregionale samenwerking zorg voor jeugd is in 2017 de ambitie geformuleerd om de JeugdzorgPlus en driemilieuvoorzieningen zoveel als mogelijk overbodig te maken door regionale initiatieven op te bouwen en bestaande bovenregionale voorzieningen meer gezinsgericht te organiseren. Ook is er gezamenlijk een prioriteitenladder crisis ontwikkeld waarbij het streven is om een gezin in crisis zoveel mogelijk ambulante te stabiliseren.

In 2018 wordt bovenregionaal verder uitgewerkt wat deze ambitie betekent voor het regionaal te ontwikkelen zorglandschap en wordt de uitvraag 2019 voor de bovenregionale voorzieningen uitgewerkt. In 2018 wordt de nieuwe werkwijze crisis in de regio's geïmplementeerd.

3.8 Tot slot

Met deze gecombineerde voortgangsrapportage en uitvoeringsagenda Jeugd hebben we een inkijk gegeven in de ontwikkelingen van het afgelopen jaar én voor het komend jaar. Het is voor het eerst dat we beide rapportage met elkaar combineren en in samenhang presenteren. Hierdoor verschijnt de voortgangsrapportage eerder dan afgelopen jaren en de uitvoeringsagenda een maand of twee later. Door in samenhang terug te kijken en vooruit te blikken willen we met deze rapportage een bijdrage leveren – vooruitlopend op de bespreking van de voorjaarsnota en jaarstukken voor het programma Jeugd – aan het debat voor de komende periode over de verdere ontwikkeling van het zorglandschap voor jeugdigen in Utrecht.